

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

19 janvier 2005

PROJET DE LOI

**introduisant des dispositions relatives à la
médiation dans le Titre préliminaire du
Code de Procédure pénale et dans
le Code d'Instruction criminelle**

SOMMAIRE

1. Résumé	3
2. Exposé des motifs	4
3. Avant-projet	17
4. Avis du Conseil d'Etat	20
5. Projet de loi	28
6. Annexe	32

LE GOUVERNEMENT DEMANDE L'URGENCE CONFORMÉMENT À L'ARTICLE 80
DE LA CONSTITUTION.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

19 januari 2005

WETSONTWERP

**tot invoering van bepalingen inzake de
bemiddeling in de Voorafgaande Titel van het
Wetboek van Strafvordering en
in het Wetboek van Strafvordering**

INHOUD

1. Samenvatting	3
2. Memorie van toelichting	4
3. Voorontwerp	17
4. Advies van de Raad van State	20
5. Wetsontwerp	28
6. Bijlage	32

DE SPOEDBEHANDELING WORDT DOOR DE REGERING GEVRAAGD
OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 80 VAN DE GRONDWET.

Le Gouvernement a déposé ce projet de loi le 19 janvier 2005.

De Regering heeft dit wetsontwerp op 19 januari 2005 ingediend.

Le «bon à tirer» a été reçu à la Chambre le 23 février 2005.

De «goedkeuring tot drukken» werd op 23 februari 2005 door de Kamer ontvangen.

cdH	: Centre démocrate Humaniste
CD&V	: Christen-Democratisch en Vlaams
ECOLO	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
FN	: Front National
MR	: Mouvement Réformateur
N-VA	: Nieuw - Vlaamse Alliantie
PS	: Parti socialiste
sp.a - spirit	: Socialistische Partij Anders - Sociaal progressief internationaal, regionalistisch integraal democratisch toekomstgericht.
Vlaams Belang	: Vlaams Belang
VLD	: Vlaamse Liberalen en Democraten

Abréviations dans la numérotation des publications :

DOC 51 0000/000 : Document parlementaire de la 51e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif

QRVA : Questions et Réponses écrites

CRIV : Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)

CRABV : Compte Rendu Analytique (couverture bleue)

CRIV : Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
(PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)

PLEN : Séance plénière

COM : Réunion de commission

Afkortingen bij de nummering van de publicaties :

DOC 51 0000/000 : Parlementair document van de 51e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer

QRVA : Schriftelijke Vragen en Antwoorden

CRIV : Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)

CRABV : Beknopt Verslag (blauwe kaft)

CRIV : Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
(PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)

PLEN : Plenum

COM : Commissievergadering

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes :
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.laChambre.be
e-mail : publications@laChambre.be

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen :
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be
e-mail : publicaties@deKamer.be

RÉSUMÉ

Le présent projet de loi vise à introduire un certain nombre de dispositions relatives à la médiation dans le Titre préliminaire du Code de procédure pénale et dans le Code d'Instruction criminelle. Actuellement, seule la médiation au niveau des parquets a une base légale, prévue à l'article 216ter du Code d'Instruction criminelle. Toutefois, au fil des ans, une évolution importante est apparue sur le terrain; toutes sortes de projets expérimentaux et de projets-pilotes ont été lancés, introduisant la médiation à d'autres niveaux de la procédure pénale. Les résultats sur le terrain et les échos positifs plaident en faveur du maintien et de l'extension de l'offre en matière de médiation. Afin de pouvoir mettre cette offre à disposition d'une manière uniforme, le présent projet de loi introduit un certain nombre de dispositions dans le Code d'Instruction criminelle.

Ainsi, le présent projet de loi ne touche pas à l'article 216ter du Code d'Instruction criminelle mais étend l'offre en matière de médiation en prévoyant qu'à la demande des personnes ayant un intérêt direct dans le cadre d'une procédure pénale, une procédure de médiation peut être lancée, durant toute la procédure pénale au sens large du terme.

SAMENVATTING

Dit wetsontwerp beoogt in de Voorafgaande Titel van het Wetboek van strafvordering en in het Wetboek van strafvordering een aantal bepalingen inzake bemiddeling in te voegen. Actueel heeft enkel de bemiddeling op het niveau van de parketten een wettelijke basis met het artikel 216ter van het Wetboek van Strafvordering. Doorheen de jaren echter heeft zich op het terrein een belangrijke evolutie voorgedaan door het opstarten van allerhande proefprojecten of pilootprojecten die de bemiddeling op andere niveaus van de strafprocedure introduceerden. De resultaten op het terrein en de positieve echo's die worden ontvangen, pleiten voor het voortbestaan en de uitbreiding van het aanbod aan bemiddeling. Teneinde dit aanbod op een uniforme wijze ter beschikking te stellen, voegt dit wetsontwerp een aantal bepalingen in het Wetboek van Strafvordering in.

Het voorliggend wetsontwerp raakt aldus niet aan het artikel 216ter van het Wetboek van Strafvordering, maar breidt het aanbod van bemiddeling uit door te voorzien dat, op vraag van personen die een direct belang hebben in het kader van strafprocedure, een bemiddelingsproces kan worden opgestart doorheen de hele strafprocedure, in de ruime zin van het woord.

EXPOSÉ DES MOTIFS

MESDAMES, MESSIEURS,

1. Introduction

Bien que les notions de 'médiation' et de 'justice réparatrice' soient relativement récentes, nous ne pouvons dire qu'elles sont aujourd'hui encore inconnues du discours portant sur le droit pénal et le droit de la procédure pénale. Complémentairement se développe un plaidoyer en faveur de l'abandon de l'approche classique, dite rétributive, de la criminalité au profit d'une approche de la criminalité davantage axée sur la victime et sur la réparation. L'idée d'introduire progressivement la médiation à différents niveaux de la procédure pénale au sens le plus large du terme s'inscrit également dans cette évolution.

Depuis un certain temps déjà, des alternatives à la «procédure pénale classique» sont examinées au niveau européen et plus particulièrement au niveau du Conseil de l'Europe. En 1976 déjà, le Comité des ministres adopta une résolution sur certaines mesures pénales de substitution aux peines privatives de liberté (Res (76) 10). En 1999, le Comité des ministres adopta une recommandation spécifique à la médiation en matière pénale (R (99) 19).

La décision-cadre de l'Union européenne du 15 mars 2001 relative au statut des victimes dans le cadre de procédures pénales contient également une disposition séparée concernant la médiation, en l'occurrence l'article 10, qui demande aux États membres de promouvoir la médiation et de veiller à ce que les accords intervenus entre la victime et l'auteur de l'infraction lors de la médiation puissent être pris en compte. Concernant cet article 10, la décision-cadre dispose en son article 17 que les États membres doivent mettre en vigueur, au plus tard le 22 mars 2006, les lois, règlements et dispositions administratives nécessaires en vue de la mise en œuvre de l'article concerné.

La Belgique a toujours joué un rôle de pionnier au niveau européen. Elle est également pionnière en ce qui concerne le développement concret d'initiatives en matière de médiation. Depuis une quinzaine d'années, on constate en Belgique une constante progression en ce qui concerne l'introduction d'une philosophie réparatrice et de techniques de médiation à différents niveaux de la procédure pénale au sens large du terme: au niveau du parquet, au cours de la procédure sur le fond devant le tribunal et au niveau de l'exécution des peines. Ces évolutions sont brièvement retracées ci-après.

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

1. Inleiding

Hoewel de begrippen 'bemiddeling' en 'herstelrecht' nog relatief jonge noties zijn, kunnen we niet stellen dat ze heden ten dage nog onbekenden zijn in het strafrechtelijk en strafprocesrechtelijk discours. De pleidooien voor een omschakeling van de zogenaamde klassieke, retributieve benadering van criminaliteit naar een meer slachtoffergerichte en herstelgerichte benadering van criminaliteit zijn hier complementair aan. Ook de idee van de introductie van bemiddeling – en dit geleidelijk aan op verschillende niveaus van de strafprocedure in de meest ruime zin van het woord, kadert in deze evolutie.

Op Europees niveau en meer bepaald op het niveau van de Raad van Europa wordt al sinds geruime tijd aandacht besteed aan alternatieven voor de zogenaamde «klassieke strafrechtspleging». Reeds in 1976 nam het Comité van ministers een resolutie aan over bepaalde alternatieve vrijheidsstraffen (Res (76) 10). In 1999 nam het Comité van ministers een Aanbeveling aan specifiek inzake de bemiddeling in strafzaken (R(99)19.)

Ook in het Kaderbesluit van de Europese Unie van 15 maart 2001 inzake de status van het slachtoffer in de strafprocedure is er een aparte bepaling, met name het artikel 10, gewijd aan de bemiddeling waarbij aan de lidstaten wordt gevraagd de bemiddeling te bevorderen en erop toe te zien dat de overeenkomsten die tijdens de bemiddeling tussen dader en slachtoffer worden bereikt in aanmerking kunnen worden genomen. Inzake het artikel 10 is in het artikel 17 van het Kaderbesluit voorzien dat de lidstaten tegen 22 maart 2006 de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking moeten doen treden teneinde uitvoering te geven aan het artikel 10.

België, heeft op Europees niveau steeds een voortrekkersrol gespeeld en speelt deze nog steeds voor de concrete uitwerking van initiatieven inzake bemiddeling. Sedert een vijftiental jaren is er in België een gestage opmars waar te nemen van het introduceren van het herstelgericht denken en van bemiddelings technieken op verschillende niveaus van de strafprocedure in de ruime zin van het woord: parketniveau, tijdens de procedure ten gronde voor de rechtbank en op het niveau van de strafuitvoering. Van deze evoluties wordt in hetgeen volgt een beknopt overzicht gegeven.

En 1991 déjà, une procédure de médiation fut mise en place à titre expérimental dans le ressort de la cour d'appel de Gand.

En 1994, la loi du 10 février 1994 organisant une procédure de médiation pénale inséra un article 216ter dans le Code d'Instruction criminelle.

La médiation dite en réparation, à savoir la médiation dans le cadre de dossiers pénaux pour lesquels le parquet engagera normalement des poursuites, existe depuis 1993. Cette médiation en réparation était à l'origine une recherche-action réalisée par le Groupe de recherche pénologie et victimologie de la *Katholieke Universiteit Leuven* dans le cadre de la Fondation Roi Baudouin et en raison de ses résultats positifs, elle fut ensuite prolongée à la demande de du ministre de la Justice en place à l'époque. En 1997, la médiation en réparation fut reconnue comme projet-pilote national par le ministre de la Justice de l'époque et les initiateurs de la médiation en réparation furent chargés de généraliser cette possibilité à l'ensemble de la Belgique. La médiation en réparation fut progressivement proposée dans les différents arrondissements judiciaires.

En 1998, le passage d'un emprisonnement vers une approche axée sur la réparation fit l'objet d'une recherche-action dans six prisons. Cette recherche-action fut dirigée par la *Katholieke Universiteit Leuven* et l'Université de Liège. A la suite des réactions positives à cette recherche-action, le ministre de la Justice de l'époque décida de donner corps au projet «détention axée sur la réparation» par le biais d'une circulaire sur les consultants en justice réparatrice (C.M. n° 1719 du 4 octobre 2000).

Le gouvernement estime qu'il convient de mettre un terme à la période de recherche et d'offre à petite échelle; il estime que le moment est venu de donner à la médiation une place fixe dans la procédure pénale et de généraliser l'offre afin que toutes les personnes impliquées dans une procédure pénale, au sens large du terme, puissent envisager d'y recourir.

En outre, le gouvernement se rappelle également de l'avis du Conseil d'État concernant un projet d'arrêté royal relatif à la subvention d'organismes offrant un encadrement spécialisé aux citoyens impliqués dans une procédure judiciaire (avis 32.417/2 du 11 mars 2002 de la Section de législation du Conseil d'État). Une des catégories d'activités prévues dans le projet d'arrêté

Reeds in 1991 werd een procedure voor bemiddeling als experiment uitgetest in het rechtsgebied van het hof van beroep van Gent.

In 1994 voegde de wet van 10 februari 1994 houdende de regeling van een procedure voor de bemiddeling in strafzaken een artikel 216ter in het Wetboek van Strafvordering in.

Sinds 1993 bestaat er de zogenaamde herstelbemiddeling, met name de bemiddeling in strafrechtelijke dossiers waarin het parket normalerwijze een vervolging zal instellen. Deze herstelbemiddeling begon als een actie-onderzoek van de Onderzoeksgroep Penologie en Victimologie van de Katholieke Universiteit Leuven in het kader van de Koning Boudewijnstichting en werd later, omwille van de positieve resultaten verder gezet in opdracht van de toenmalige minister van Justitie. In 1997 werd herstelbemiddeling door de toenmalige minister van Justitie erkend als Nationaal Proefproject en werd aan de initiatiefnemers van herstelbemiddeling de opdracht gegeven dit aanbod te veralgemenen over heel België. Geleidelijk aan werd aldus een aanbod aan herstelbemiddeling, verspreid over de verschillende gerechtelijke arrondissementen.

In 1998 werd de oriëntering van een gevangenisstraf naar herstelgericht werken, het voorwerp van een actie-onderzoek in zes gevangnissen. Dit actie-onderzoek werd geleid door de Katholieke Universiteit van Leuven en de Universiteit van Luik. Naar aanleiding van de positieve reacties op dit actie-onderzoek besliste de toenmalige minister van Justitie om het project «herstelgerichte detentie» een vaste vorm te geven door in 2000 een omzendbrief uit te vaardigen betreffende de herstelconsulenten (M.O. nr 1719 van 4 oktober 2000).

De regering is de mening toegedaan dat de periode van onderzoek en kleinschalig aanbod dient te worden afgesloten en dat de tijd rijp is om bemiddeling een vaste plaats te verlenen in de strafprocedure en het aanbod te veralgemenen zodat elkeen die in een strafrechtelijke procedure, in de ruime zin van het woord, is betrokken zou kunnen overwegen om hiervan gebruik te maken.

Bovendien is de regering ook het advies van de Raad van State inzake een ontwerp van koninklijk besluit betreffende de subsidiëring van organismen die voorzien in een gespecialiseerde omkadering voor burgers die betrokken zijn bij een gerechtelijke procedure», indachtig (Advies 32.417/2 van 11 maart 2002 van de Afdeling Wetgeving van de Raad van State). Eén van

royal était l'organisation d'une 'médiation en réparation entre l'auteur et la victime'. A cet égard, le Conseil d'État précisait: «Dès lors que la forme de médiation prévue par le projet n'est pas organisée par la loi, il n'est pas possible d'envisager l'octroi de subsides pour de telles activités, du moins dans le cadre d'un texte réglementaire ayant vocation à régler l'octroi de ces subsides de manière permanente».

Le gouvernement estime dès lors souhaitable de poursuivre et de perpétuer l'offre dans la mesure où elle a déjà largement prouvé ses mérites sur le terrain par les pratiques développées et les résultats positifs obtenus.

Le présent projet de loi vise dès lors à instaurer une offre fixe et générale en matière de médiation dans le cadre de la procédure pénale, au sens large du terme. Le présent projet de loi crée donc un cadre en vue de proposer et de permettre la médiation dans la procédure pénale via un dispositif structuré.

Le gouvernement souhaite également réagir à la remarque préalable formulée par le Conseil d'État.

Cette remarque porte sur la coïncidence entre le présent projet et le projet modifiant la législation relative à la protection de la jeunesse et à la prise en charge des mineurs ayant commis un fait qualifié d'infraction. Il est un fait que ce dernier projet prévoit également un mécanisme de médiation qui, comme l'a fait observer le Conseil d'État même, est très similaire à celui du présent projet. Les deux projets partent du même concept de réparation. En effet, l'objectif est de créer à l'égard des mineurs, dans le cadre du droit de la protection de la jeunesse, une procédure spécifique – dont les principes et les objectifs sont les mêmes que ceux du présent projet. Le Conseil d'État demande si une concertation avec les Communautés n'est pas nécessaire dans l'hypothèse où le projet de loi modifiant la législation relative à la protection de la jeunesse et à la prise en charge des mineurs ayant commis un fait qualifié d'infraction ne devient pas une loi et où les dispositions du présent projet sont d'application aux mineurs sur la base de l'article 62 de la loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse. Le gouvernement estime que cette question ne se pose pas encore. Dans le cadre du droit de la protection de la jeunesse, la même valeur juridique sera accordée à la médiation qui a réussi qu'à une autre mesure. L'accord atteint par les personnes concernées devra être ho-

de in het ontwerp van koninklijk besluit voorziene categorieën van activiteiten was de organisatie van 'herstelgerichte dader – slachtoffer – bemiddeling'. De Raad van State stelde hieromtrent het volgende: «Aangezien de vorm van bemiddeling waarin het ontwerp voorziet nog niet geregeld is bij de wet, kan niet worden overwogen om voor zulke activiteiten subsidies toe te kennen, althans in het kader van een verordeningstekst die tot doel heeft de toekenning van die subsidies op een permanente basis te regelen.

De regering acht het dan ook wenselijk het aanbod, dat zijn verdiensten op het terrein reeds ruimschoots heeft bewezen gezien de opgebouwde praktijken en de positieve resultaten, verder te zetten en bestendigen.

Het voorliggend wetsontwerp beoogt dan ook in het kader van de strafprocedure, in de ruime zin van het woord, een vast en algemeen aanbod van bemiddeling in te voeren. Het voorliggend wetsontwerp scheidt aldus een kader om binnen de strafrechtelijke procedure bemiddeling via een gestroomlijnd kader aan te bieden en mogelijk te maken.

De regering wenst tevens in te gaan op voorafgaande opmerking die door de Raad van State werd geformuleerd.

Deze opmerking betreft de coïncidentie tussen voorliggend ontwerp en het ontwerp tot wijziging van de wetgeving betreffende de jeugdbescherming en het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd. Het is zo dat laatstgenoemd ontwerp ook in een mechanisme van bemiddeling voorziet dat echter, zoals de Raad van State zelf ook opmerkt, zeer vergelijkbaar is met voorliggend ontwerp. Beide ontwerpen vertrekken vanuit dezelfde herstelgedachte. Het is inderdaad de bedoeling dat er in het kader van het jeugdbeschermingsrecht een specifieke procedure – weliswaar met dezelfde uitgangspunten en doelstellingen als dit ontwerp – tot stand wordt gebracht ten aanzien van minderjarigen. De Raad van State stelt de vraag of er geen overleg met de gemeenschappen noodzakelijk is mocht het ontwerp tot wijziging van de wetgeving betreffende de jeugdbescherming en het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd geen wet worden en de bepalingen van voorliggend ontwerp, op basis van het artikel 62 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, van toepassing zijn op minderjarigen. De regering meent dat deze problematiek zich dan alsnog niet stelt. In het kader van het jeugdbeschermingsrecht zal aan de geslaagde bemiddeling dezelfde rechts-

mologué par le tribunal, lequel ne pourra en modifier le contenu. Le tribunal ne pourra refuser l'homologation que si l'accord est contraire à l'ordre public. L'exécution de l'accord de médiation entraînera l'extinction de l'action publique. Le présent projet ne prévoit en revanche aucun parallélisme entre médiation et mesure. Le présent projet prévoit une offre de médiation mais laisse les parties qui ont un intérêt direct dans une procédure décider si elles souhaitent utiliser cette offre ou non. La médiation ne peut donc pas être imposée par une instance judiciaire dans le cadre du présent projet. Il s'agit d'une offre sans engagement faite aux parties à qui il appartient également de trouver ensemble un accord sur ce qu'elles feront des résultats de la médiation. Si des éléments de la médiation sont communiqués au juge, celui-ci doit certes en faire mention dans le jugement mais n'est pas tenu d'en tenir compte. S'il en tient compte, il doit l'indiquer dans son jugement.

En ce qui concerne les remarques générales du Conseil d'État, le gouvernement souhaite préciser ce qui suit.

Le gouvernement prend acte de la remarque du Conseil d'État concernant les éventuelles interférences entre le présent projet et la proposition de loi «contenant le Code de Procédure pénale», actuellement examinée au Sénat. Le gouvernement suit les discussions et déposera des amendements afin que le texte du présent projet soit intégré dans la discussion.

Le Conseil d'État fait également observer qu'il existe un risque de confusion dû au fait que le concept de médiation est déjà utilisé à l'article 216ter du Code d'Instruction criminelle. Le projet ne touche pas à la disposition concernant la médiation contenue à l'article 216ter du Code d'Instruction criminelle. Le gouvernement estime qu'il est indiqué de ne rien changer aux modalités d'extinction de l'action publique qui y sont prévues. Il s'agit en effet d'une compétence spécifique octroyée au procureur du Roi dans le cadre de son pouvoir de juger de l'opportunité de poursuivre et qui a pour conséquence que l'action publique s'éteint lorsque l'auteur a satisfait à toutes les conditions acceptées par lui. La procédure prévue à l'article 216ter du Code d'Instruction criminelle est donc maintenue pa-

waarde worden toegekend als aan een andere maatregel. Het door de betrokken personen bereikte akkoord zal door de rechtbank moeten worden gehomologeerd en de rechtbank zal de inhoud ervan niet kunnen wijzigen. De rechtbank zal de homologatie enkel kunnen weigeren indien het akkoord strijdig is met de openbare orde. De uitvoering van de bemiddelings-overeenkomst zal de strafvordering doen vervallen. Het voorliggend ontwerp voorziet daarentegen geen parallel tussen bemiddeling en maatregel. Voorliggend ontwerp voorziet een aanbod aan bemiddeling, maar het laat het aan partijen die een direct belang hebben in een procedure over om te beslissen of zij al dan niet van dit aanbod gebruik wensen te maken. Er is dus geen mogelijkheid dat bemiddeling in het kader van dit ontwerp wordt opgelegd door een gerechtelijke instantie. Het is een vrijblijvend aanbod naar partijen toe en het is ook aan de partijen om onderling een akkoord te vinden over wat zij met de resultaten van de bemiddeling doen. Ingeval aan de rechter elementen van de bemiddeling worden meegedeeld, dient de rechter dit wel in het vonnis te vermelden, maar de rechter is niet verplicht met deze elementen rekening te houden. Als hij het doet moet hij het wel vermelden in zijn uitspraak.

Inzake de algemene opmerkingen van de Raad van State, wenst de regering het volgende op te merken.

De regering neemt nota van de opmerking van de Raad van State inzake de mogelijke interferenties tussen dit ontwerp en het wetsvoorstel «houdende het Wetboek van Strafprocesrecht» dat actueel wordt besproken in de Senaat. De regering volgt deze besprekingen en zal amendementen indienen opdat de tekst van dit ontwerp geïntegreerd zal worden in de discussie.

De Raad van State merkt eveneens op dat er een mogelijke verwarring kan ontstaan daar het concept bemiddeling reeds wordt gehanteerd in het artikel 216ter van het Wetboek van strafvordering. Het ontwerp raakt niet aan de bepaling inzake bemiddeling zoals voorzien door het artikel 216ter van het Wetboek van Strafproceduur. Het lijkt de regering aangewezen om de daar vastgestelde modaliteit van verval van de strafvordering ongewijzigd te laten bestaan. Het betreft hier immers een specifieke bevoegdheid die in het kader van de bevoegdheid van de procureur des Konings om over de opportuniteit van de vervolgingen te oordelen, aan de procureur des Konings werd toegekend en die tot gevolg heeft dat, wanneer de dader aan alle door hem aanvaarde voorwaarden heeft voldaan,

rallèlement aux possibilités offertes par le présent projet de loi et est dès lors complémentaire.

Les observations d'ordre légistique du Conseil d'État ont été intégrées dans le projet.

2. Lignes de force

2.1. Le terme « médiation »

La définition du terme « médiation » utilisée dans le projet est inspirée par la définition contenue dans la Recommandation n° R (99) 19 du Comité des ministres du Conseil de l'Europe sur la médiation en matière pénale. Cette définition énonce en condensé les éléments constitutifs du processus de médiation.

Les notions-clés dans la définition sont la libre volonté, la confidentialité, la participation active, le soutien neutre et la communication. Ces notions-clés constituent en quelque sorte le cadre fondamental dans lequel se déroule le processus de médiation. Elles sont étroitement liées et sont même dépendantes les unes des autres dans leur réalité.

La médiation est dès lors un processus auquel des parties en conflit prennent part volontairement. Vu l'implication individuelle des personnes dans le processus et la nécessité d'une participation active à la médiation, l'élément de « contrainte » est totalement exclu et, qui plus est, l'exercice de toute contrainte en vue d'une participation à une médiation pourrait même produire un effet contraire et accentuer encore la polarisation entre les personnes en conflit.

La médiation tend à faciliter la communication directe entre les parties participant au processus, ce dans la perspective réparatrice d'obtenir ainsi la participation maximale et la responsabilisation des personnes directement concernées par une infraction.

Le processus de médiation se déroule selon une méthodologie déterminée et est encadré par un tiers indépendant, appelé médiateur. Il est primordial que le médiateur qui encadre les parties à la médiation durant tout le processus observe cette indépendance et défende de manière équilibrée les intérêts de toutes les parties à la médiation.

de strafvordering vervalt. De procedure zoals voorzien door het artikel 216ter van het Wetboek van Strafvordering blijft aldus bestaan naast de mogelijkheden die door het voorliggend wetsontwerp worden geboden en is aldus complementair.

De wetsgevingstechnische opmerkingen van de Raad van State werden in het ontwerp geïntegreerd.

2. Krachtlijnen

2.1. De term « bemiddeling »

De definitie van de term « bemiddeling » zoals die door het ontwerp wordt gehanteerd werd geïnspireerd door de definitie van de Aanbeveling (99)19 van de Raad van ministers van de Raad van Europa over de bemiddeling in strafrechtelijke zaken. Deze definitie geeft op een compacte wijze de constitutieve elementen weer van het bemiddelingsproces.

Sleutelbegrippen in de definitie zijn vrijwilligheid, vertrouwelijkheid, het actief deelnemen, neutrale ondersteuning en communicatie. Deze sleutelbegrippen vormen als het ware het essentieel kader waarin het bemiddelingsproces plaatsvindt. Deze sleutelbegrippen zijn nauw verbonden met elkaar, zelfs afhankelijk van elkaar in hun bestaan.

Bemiddeling is aldus een proces waaraan partijen in conflict vrijwillig aan deelnemen. Gezien de persoonlijke betrokkenheid van personen in het proces en de noodzaak aan een actieve deelname in het bemiddelingsproces is het element « dwang » volledig uitgesloten, meer nog, het uitoefenen van enige dwang om aan een bemiddeling deel te nemen zou zelfs een tegengesteld effect kunnen hebben en de polarisatie tussen de conflictuerende personen nog kunnen vergroten.

De bemiddeling streeft ernaar de rechtstreekse communicatie tussen de partijen aan een bemiddeling te vergemakkelijken en dit vanuit het herstelrechtelijke perspectief dat de maximale betrokkenheid en de responsabilisering van de rechtstreeks betrokkenen in een misdrijf zo kan worden gerealiseerd.

Het bemiddelingsproces vindt plaats volgens een bepaalde methodologie en onder begeleiding van een neutrale derde die verder de bemiddelaar wordt genoemd. Het is van een cruciaal belang dat de bemiddelaar die de partijen aan de bemiddeling doorheen het bemiddelingsproces begeleidt deze neutraliteit in acht neemt en de belangen van alle betrokkenen aan de bemiddeling op een evenwichtige wijze behartigt.

Les parties à la médiation doivent avoir la garantie que la communication se fera en toute confidentialité de sorte qu'elles puissent communiquer librement. Le projet de loi prévoit dès lors un certain nombre de dispositions spécifiques en la matière, qui seront abordées davantage plus loin.

La médiation tend à faciliter la communication entre des parties pour que celles-ci puissent parvenir elles-mêmes à un accord sur les modalités et les conditions d'apaisement et de réparation. La médiation telle qu'elle est prévue par le présent projet tend dès lors à favoriser l'établissement d'une communication directe entre des personnes en procès et à faciliter celle-ci. Le processus de médiation offre aux personnes concernées la possibilité, en nouant un dialogue, d'exprimer et d'échanger leur expérience personnelle du conflit. Cela demande un engagement personnel et donc une participation active des personnes concernées au processus de médiation.

La médiation est un processus qui est en soi tout aussi important qu'un accord dont les parties en conflit conviendraient éventuellement. A elle seule, la communication peut déjà donner une importante impulsion à la pacification et à la réparation. Si les participants au processus de médiation peuvent en outre parvenir à un accord sur les conditions dont le respect contribuera à l'apaisement et à la réparation, une étape supplémentaire est franchie. Les termes 'apaisement' et 'réparation' méritent de plus amples explications. La notion «d'apaisement» désigne le rétablissement de la sérénité et de l'ordre, tant au niveau de la relation entre les parties au procès qu'au niveau de la relation générale avec la société. La notion de réparation doit être considérée au sens large et peut donc désigner la réparation tant immatérielle que matérielle.

2.2. Offre générale de médiation

Il convient de prévoir une offre générale de médiation, à laquelle les personnes puissent avoir recours durant toute la procédure pénale au sens large du terme. Le projet retient dès lors la notion de procédure judiciaire. Tant au stade de l'instruction préparatoire et de l'instruction proprement dite qu'au stade de l'examen sur le fond, des personnes peuvent adresser une demande à un service de médiation. Le gouvernement souhaite également ne pas exclure la médiation dans le cadre de l'exécution des peines.

De partijen aan de bemiddeling moeten de garantie hebben dat de communicatie in alle vertrouwelijkheid kan plaatsgrijpen zodat ze in alle vrijheid kunnen communiceren. Het wetsontwerp voorziet dan ook in een aantal specifieke bepalingen hieromtrent waarover infra meer.

De bemiddeling streeft ernaar de communicatie tussen partijen te vergemakkelijken zodat partijen zelf zouden kunnen komen tot een akkoord inzake modaliteiten en voorwaarden tot pacificatie en herstel. De bemiddeling zoals voorgehouden door het huidige ontwerp streeft er aldus naar een directe communicatie tussen personen die in een geding betrokken zijn tot stand te helpen komen en te vergemakkelijken. Het bemiddelingsproces voorziet een ruimte waar door het met elkaar in dialoog treden de betrokkenen hun persoonlijke beleving van het conflict kunnen uiten en aan elkaar meedelen. Dit alles vereist een persoonlijk engagement en aldus een actieve deelname van de betrokkene aan het bemiddelingsproces.

Bemiddeling is een proces waarbij het proces an sich net zo belangrijk is als een akkoord dat eventueel tussen de partijen in conflict tot stand komt. Reeds door communicatie alleen kan een belangrijke aanzet worden gegeven tot pacificatie en herstel. Indien de betrokkenen aan het bemiddelingsproces ook een akkoord kunnen bereiken over voorwaarden waarvan het vervullen bijdraagt tot pacificatie en herstel, staat men nog een stap verder. De woorden «pacificatie» en 'herstel' verdienen een verdere uitleg. Met de notie pacificatie wordt bedoeld op het herstellen van de rust en de orde en dit zowel in de relatie tussen de betrokkenen in een geding als in de in de ruime relatie met de samenleving. De notie herstel dient in de ruime zin te worden beschouwd en kan aldus betrekking hebben op zowel het immaterieel als het materieel herstel.

2.2. Algemeen aanbod van bemiddeling

Er dient een algemeen aanbod van bemiddeling te zijn waarop personen zich kunnen beroepen doorheen de hele strafprocedure, in de ruime zin van het woord. Het ontwerp hanteert aldus de term gerechtelijke procedure. Zowel in de fase van het vooronderzoek, in de fase van het gerechtelijk onderzoek als in de fase van de behandeling ten gronde, kunnen personen een vraag richten tot een bemiddelingsdienst. De regering wenst ook de bemiddeling niet uit te sluiten in het kader van de strafuitvoering.

L'offre en matière de médiation s'adresse en outre à toutes les personnes impliquées dans une procédure pénale et donc pas uniquement à celles qui ont un statut légal bien précis dans le cadre de la procédure pénale, comme par exemple les parties civiles. Comme le fait très justement remarquer le Conseil d'État, il y avait dans le projet initial un certain manque de clarté quant à la terminologie utilisée. Le présent projet a dès lors été adapté en ce sens de sorte qu'il est clair que toute personne ayant un intérêt direct dans une procédure judiciaire peut recourir à l'offre de médiation. La notion d'«intérêt direct» dans le texte de loi est plus parlante que la notion de «toutes les personnes impliquées dans une procédure pénale». Il faut en effet éviter que n'importe quelle personne se sentant concernée d'une manière ou d'une autre dans une procédure pénale fasse appel à l'offre de médiation. La médiation s'adresse aux personnes qui ont un intérêt direct dans l'affaire. Sont visées les personnes impliquées dans le conflit, par exemple parce que le conflit porte atteinte de manière directe à leur intégrité physique, psychologique ou émotionnelle. Pensons, par exemple, aux parents ou partenaires d'une victime ou d'un auteur. Ces personnes n'ont pas nécessairement un statut déterminé par la loi dans la procédure pénale mais doivent pouvoir également utiliser l'offre de médiation pour pouvoir, par exemple, situer le conflit et lui donner une place dans leur vie.

2.3. Confidentialité de la médiation

Il est primordial pour la nature même du processus de médiation et pour les parties à la médiation que le processus puisse se dérouler en toute confidentialité. Il faut pouvoir donner aux parties à la médiation la certitude et la garantie qu'elles peuvent s'exprimer tout à fait librement, sans se sentir retenues par la crainte que certains propos puissent être divulgués à des tiers. Le processus de médiation doit en quelque sorte constituer pour ces personnes un espace où elles peuvent parler à cœur ouvert de leurs sentiments, de leurs craintes et des conséquences de l'infraction.

Le projet de loi accorde dès lors l'attention nécessaire à cette garantie de confidentialité. Dans ce cadre, il est par conséquent évident qu'en premier lieu, les médiateurs soient liés par le secret professionnel comme formulé à l'article 458 du Code pénal. En outre, le projet prévoit expressément que les documents établis et les communications faites dans le cadre de l'intervention du médiateur sont confidentiels. La formule

Het bemiddelingsaanbod richt zich bovendien tot alle personen die betrokken zijn in een strafprocedure en is dus niet beperkt tot deze personen die een wettelijke bepaald statuut in de strafprocedure hebben zoals bijvoorbeeld de burgerlijke partij. Zoals de Raad van State terecht opmerkt, was er enige onduidelijkheid in het oorspronkelijk ontwerp inzake de gehanteerde terminologie. Voorliggend ontwerp is aldus in die zin aangepast zodat duidelijk is dat elkeen die een direct belang heeft in een gerechtelijke procedure van het aanbod van bemiddeling gebruik kan maken. De notie «direct belang» in de wettekst geeft duidelijker aan wat er wordt bedoeld dan de notie «alle personen die betrokken zijn in een strafprocedure». Er moet immers worden vermeden dat er een beroep wordt gedaan op het aanbod van bemiddeling door om het even wie die zich op welke manier dan ook betrokken voelt in een strafprocedure. De bemiddeling richt zich tot personen die een direct belang hebben in de zaak. Hiermee wordt bedoeld op deze personen die bij het conflict zijn betrokken bijvoorbeeld omdat ze op een rechtstreekse wijze door het conflict in hun fysieke, psychologische of emotionele integriteit worden geraakt. Er kan hierbij bijvoorbeeld worden gedacht aan de ouders of de partners van een slachtoffer of een dader. Deze personen hebben niet noodzakelijk een wettelijk bepaald statuut in de strafprocedure maar dienen ook van het aanbod aan bemiddeling gebruik te kunnen maken om bijvoorbeeld het conflict te kunnen kaderen en een plaats te geven in hun leven.

2.3. De vertrouwelijkheid van de bemiddeling

Het is voor de aard van het bemiddelingsproces zelf, evenals voor de partijen aan de bemiddeling van cruciaal belang dat het bemiddelingsproces in alle vertrouwelijkheid kan verlopen. Aan de partijen aan de bemiddeling moet de zekere garantie kunnen worden geboden dat ze volledig vrijuit kunnen spreken zonder zich beperkt te voelen door de vrees dat bepaalde mededelingen aan derden zouden worden bekendgemaakt. Het bemiddelingsproces dient voor hen als het ware een ruimte te vormen waarbinnen zij vrijuit kunnen spreken over hun gevoelens, angsten en gevolgen van het strafbaar feit.

In het wetsontwerp wordt dan ook de nodige aandacht besteed aan het garanderen van deze vertrouwelijkheid. Het is in dit kader dan ook vanzelfsprekend dat vooreerst de bemiddelaars gebonden zijn door het beroepsgeheim zoals geformuleerd door het artikel 458 van het Strafwetboek. Bovendien stelt het wetsontwerp uitdrukkelijk dat de documenten die worden opgemaakt en de mededelingen die worden ge-

«dans le cadre de l'intervention du médiateur» a été retenue expressément pour insister sur le fait que cela concerne uniquement les documents et les communications se rapportant à la médiation. En outre, le médiateur ne peut être convoqué en qualité de témoin dans le cadre d'une quelconque procédure relative aux faits dont il a pris connaissance au cours d'une médiation. Cette phrase importante a été reprise de la loi du 19 février 2001 relative à la médiation en matière familiale dans le cadre d'une procédure judiciaire.

Afin d'accentuer encore la garantie de confidentialité, il est également stipulé que ces documents et communications ne peuvent être utilisés comme preuves dans une procédure de quelque nature que ce soit, ni comme aveux extrajudiciaires. Cette formule est également reprise d'une disposition de la loi du 19 février 2001 relative à la médiation en matière familiale dans le cadre d'une procédure judiciaire.

Si malgré cela, des communications sont faites ou des documents sont communiqués en violation de l'obligation de secret, ces éléments doivent être écartés d'office des débats.

Une seule exception est prévue concernant l'obligation de secret: les parties à une médiation peuvent convenir de communiquer un certain nombre d'éléments aux instances judiciaires. Il appartient donc aux parties à la médiation de se concerter et de se mettre d'accord sur ce point. Les parties à la médiation déterminent elles-mêmes ce qui peut être communiqué aux instances judiciaires: il peut s'agir de certains éléments qui ont été abordés pendant la médiation, mais également de l'accord intervenu entre les parties à la médiation.

2.4. Processus de médiation

Le gouvernement choisit de ne pas détailler le processus de médiation dans le texte de loi. Comme déjà dit dans l'introduction générale, la médiation est un processus dont le déroulement dépend de l'apport et de l'évolution des parties elles-mêmes. Toute médiation menée est unique en ce sens qu'elle veut que les parties au processus s'expriment individuellement et communiquent entre elles. Il est dès lors expressément question dans le projet d'un processus de médiation et non d'une procédure de médiation.

daan in «het kader van de tussenkomst van de bemiddelaar» vertrouwelijk zijn. Er werd uitdrukkelijk gekozen voor de formulering 'in het kader van de tussenkomst van de bemiddelaar' om te benadrukken dat het enkel de documenten en de mededelingen betreft met betrekking tot de bemiddeling. De bemiddelaar kan ook niet worden opgeroepen als getuige in enig welke procedure met betrekking tot de feiten waarvan hij in de loop van een bemiddeling kennis heeft gekregen. Deze frasering is belangrijk en werd overgenomen uit de wet van 19 februari 2001 betreffende de proceduregebonden bemiddeling in familiezaken.

Teneinde de garantie op vertrouwelijkheid nog meer te benadrukken, wordt eveneens gesteld dat deze mededelingen en deze documenten in geen enkele procedure, van welke aard dan ook, als bewijs kunnen worden aangevoerd, ook niet als buitengerechtelijke bekentenis. Deze frasering werd eveneens overgenomen van hetgeen is bepaald in de wet van 19 februari 2001 betreffende de proceduregebonden bemiddeling in familiezaken.

Ingeval er toch mededelingen of documenten worden meegedeeld in tegenstrijd met de geheimhoudingsplicht, dienen deze ambtshalve uit de debatten worden geweerd.

Er wordt één uitzondering op de geheimhoudingsplicht voorzien, met name de partijen aan een bemiddeling kunnen overeenkomen om een aantal zaken ter kennis te brengen van de gerechtelijke instanties. Het is dus aan de partijen aan de bemiddeling om hieromtrent overleg te plegen en tot een akkoord te komen. Wat er kan worden meegedeeld aan de gerechtelijke instanties wordt door de partijen aan de bemiddeling zelf bepaald: het kunnen bepaalde elementen zijn die tijdens de bemiddeling aan bod zijn gekomen maar het kan ook de overeenkomst betreffen die de partijen aan de bemiddeling hebben bereikt.

2.4. Het bemiddelingsproces

De regering opteert ervoor om het bemiddelingsproces niet op een gedetailleerde wijze in de wettekst vast te leggen. Zoals reeds werd aangehaald in de algemene inleiding is bemiddeling een proces waarvan het verloop afhankelijk is van de inbreng en de evolutie van de partijen zelf. Elke gevoerde bemiddeling is in die zin uniek dat ze op een individuele expressie en communicatie van de procespartijen doelt. Er wordt dan ook in het ontwerp expliciet gesproken van een bemiddelingsproces en niet van een bemiddelingsprocedure.

Le projet contient simplement la création d'un cadre qui permette la médiation. Les demandes de médiation émanent de personnes directement impliquées dans une procédure judiciaire. L'option retenue par le gouvernement est que la demande en médiation doit émaner des personnes directement concernées, ce en raison de l'importance primordiale de la participation volontaire au processus de médiation, comme évoqué plus haut. La personne intéressée adresse sa demande au service de médiation.

Si les parties à une médiation conviennent de soumettre au juge un accord intervenu entre elles dans le cadre de la médiation ou un certain nombre d'éléments abordés durant la médiation, le juge le mentionne dans son jugement d'une manière précise mais qui peut être succincte. Le juge se voit conférer la possibilité de tenir compte de l'accord ou des éléments qui ont été portés à sa connaissance pour la fixation de la peine. Dans ce cas, il le mentionne dans son jugement.

2.5. Informations concernant l'offre en matière de médiation

Bien qu'il appartienne en principe à la personne impliquée dans un conflit de formuler une demande de médiation, il est bien évidemment important que les justiciables soient informés à propos de cette possibilité.

Cela est prévu en larges termes par le projet de loi en ce sens que les acteurs judiciaires doivent veiller à ce que les personnes impliquées dans une procédure judiciaire soient informées à propos de l'offre en matière de médiation. Le projet ne précise pas de quelle manière ils doivent y veiller dans la mesure où les possibilités sont légion: cela pourrait se faire, par exemple, par la rédaction d'une brochure qui serait mise à la disposition générale. Le gouvernement estime qu'il appartient aux acteurs judiciaires eux-mêmes de déterminer la manière de veiller à l'information en tenant compte des fonctions et des tâches de chacun. Le Collège des procureurs généraux pourrait par exemple émettre des directives à ce sujet.

Le projet précise également que s'ils l'estiment opportun, en fonction des faits commis par exemple, les acteurs judiciaires peuvent proposer une médiation aux parties dans des dossiers concrets. Il s'agit en l'occurrence évidemment d'une offre sans engagement, comme le veut le principe général. Les parties sont libres de décider de la suite qu'elles réserveront à cette proposition et quelle que soit leur décision à cet égard,

In het ontwerp wordt enkel een kader gecreëerd dat bemiddeling mogelijk maakt. De vraag tot bemiddeling komt van de personen die rechtstreeks betrokken zijn in een gerechtelijke procedure. De regering opteert ervoor om de vraag tot bemiddeling te laten uitgaan van de rechtstreeks betrokken personen en dit omwille van het cruciaal belang van de vrijwillige deelname aan het bemiddelingsproces dat infra reeds werd aangehaald. De geïnteresseerde persoon richt zijn vraag tot de bemiddelingsdienst.

Indien de partijen aan een bemiddeling overeenkomen om een in het kader van de bemiddeling bereikte overeenkomst of om een aantal elementen die aan bod zijn gekomen tijdens de bemiddeling, voor te leggen aan de rechter, vermeldt de rechter dit nauwkeurig, maar op een wijze die beknopt mag zijn, in zijn vonnis. Aan de rechter wordt de mogelijkheid geboden om met de overeenkomst of met de elementen die hem ter kennis zijn gebracht rekening te houden bij zijn straftoemeting. In dit geval vermeldt hij dit in zijn vonnis.

2.5. Informatie over het aanbod van bemiddeling

Hoewel het principe is dat het aan de personen betrokken in een conflict is om een vraag tot bemiddeling te formuleren, is het vanzelfsprekend belangrijk dat de rechtsonderhorigen omtrent deze mogelijkheid worden geïnformeerd.

In het wetsontwerp is dit in ruime zin geformuleerd, met name dat de gerechtelijke actoren erop toezien dat de personen betrokken in een gerechtelijke procedure over het bemiddelingsaanbod worden geïnformeerd. Op welke wijze zij hierop dienen toe te zien, wordt door het ontwerp niet gespecificeerd aangezien de mogelijkheden legio zijn: dit zou bijvoorbeeld kunnen gebeuren door het opstellen van een brochure die algemeen ter beschikking wordt gesteld. Het staat de regering voor dat het aan de gerechtelijke actoren zelf toekomt na te gaan op welke wijze, rekening houdend met elkeen zijn functie en taak, hierover te waken. Zo zou bijvoorbeeld het College van procureurs – algemeen hieromtrent richtlijnen kunnen uitvaardigen.

Het ontwerp vermeldt eveneens dat de gerechtelijke actoren, wanneer zij dit opportuun achten en dit bijvoorbeeld in functie van de gepleegde feiten, in concrete dossiers aan de partijen een bemiddeling kunnen voorstellen. Vanzelfsprekend betreft het hier, net zoals in het algemeen principe verwoord, een vrijblijvend aanbod. Het staat de partijen vrij te beslissen welk gevolg zij aan dit voorstel geven en eender welke beslissing

celle-ci ne peut avoir d'effet sur le déroulement ultérieur de leur affaire.

2.6.Assistance d'un avocat

Le projet prévoit que les parties à la médiation peuvent se faire assister par un avocat. Il va de soi que les parties ne peuvent pas se faire représenter par un avocat dans le cadre de la procédure de médiation. En effet, la communication directe, ou, le cas échéant, indirecte, entre les parties est un élément fondamental de la médiation.

L'avocat peut assister et conseiller son client de façon pertinente tout au long de la procédure de médiation. Si les parties à la médiation parviennent à un accord, l'avocat pourra assurément prêter une assistance judicieuse et concrète en examinant de «l'extérieur» l'accord intervenu entre les parties à la médiation.

2.7.Instances de médiation

Le gouvernement estime indiqué d'opter pour l'agrément de services et non de personnes, ce dans un souci de stabilité. L'agrément de services répondant à des exigences en matière de professionnalisme, de compétences, de méthodologie appliquée ainsi que de formation et de formation continuée offre une garantie plus stable pour une offre de médiation uniforme.

Il convient de tendre vers une offre de médiation dans chaque arrondissement judiciaire.

Ces critères d'agrément seront fixés par le Roi, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, et ont trait à la personnalité juridique du service, à ses activités, à sa composition pluridisciplinaire et à l'obligation de prévoir une formation adaptée et un soutien spécialisé. Le Conseil d'État a fait remarquer que le texte de loi n'allait pas assez loin sur ce point parce que les compétences attribuées au Roi devaient être précisées dans le texte de loi même. Le projet a dès lors été adapté en ce sens.

Le projet prévoit également la création d'une commission déontologique pour les services de médiation. La création d'une commission déontologique offre des garanties pour une pratique uniforme en matière de médiation dans l'ensemble du pays. Sur ce plan égale-

ment, zij daaromtrent nemen, deze kan geen gevolg hebben voor het verdere verloop van hun zaak.

2.6.De bijstand van een advocaat

Het ontwerp voorziet dat de partijen aan de bemiddeling zich kunnen laten bijstaan door een advocaat. Het is vanzelfsprekend dat de partijen zich niet kunnen laten vertegenwoordigen door een advocaat tijdens de bemiddelingsprocedure. Het behoort immers tot de essentie van de bemiddeling dat er een directe, of in voorkomend geval, een indirecte communicatie tussen de partijen dient plaats te vinden.

De advocaat kan zijn cliënt doorheen het bemiddelingsproces zinnig steunen en van advies dienen. Zeker indien partijen aan bemiddeling tot een overeenkomst komen, kan de advocaat een zinvolle en concrete bijstand verlenen door met een «extern oog» de door de partijen aan de bemiddeling bereikte overeenkomst te bekijken.

2.7.De bemiddelingsinstanties

Het lijkt de regering aangewezen te opteren voor een erkenning van diensten en niet van personen en dit omwille van reden van standvastigheid. De erkenning van diensten die beantwoorden aan vereisten op het vlak van professionaliteit, competenties, gehanteerde methodiek, opleiding en vervolgoeding, geeft een meer standvastige garantie voor een eenvormig aanbod van bemiddeling.

Er dient te worden gestreefd naar een aanbod van bemiddeling in elk gerechtelijk arrondissement.

Deze erkenningscriteria worden door de Koning, bij een in Ministerraad overlegd besluit, bepaald en hebben betrekking op: de rechtspersoonlijkheid van de dienst, de activiteiten van de dienst, de multidisciplinaire samenstelling van de dienst en het verplicht zorgen voor een aangepaste vorming en een gespecialiseerde ondersteuning. De Raad van State merkte op dat de wettekst in deze tekort schoot omdat de bevoegdheden die aan de Koning worden verleend in de wettekst zelf moeten worden geëxpliciteerd. Het ontwerp werd dan ook in die zin aangepast.

Het ontwerp voorziet eveneens in een deontologische commissie ten aanzien van de bemiddelingsdiensten. De oprichting van een deontologische commissie biedt garanties voor een uniforme bemiddelingspraktijk over het hele land. Ook hier merkte de Raad van State op

ment, le Conseil d'État a fait observer que le texte de loi même devait préciser davantage les tâches, la composition et la méthode de travail de la commission et que ces questions ne pouvaient pas être laissées entièrement au Roi. Le texte de loi a donc été adapté en ce sens.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 1er

Cet article définit la base constitutionnelle de compétence.

Art. 2

Par analogie avec l'article 3*bis* du Titre préliminaire du Code de Procédure pénale, cet article vise à insérer une disposition générale concernant l'offre de médiation.

Le premier alinéa de cet article dispose que toutes les personnes impliquées dans une procédure judiciaire ont la possibilité de faire appel à la médiation.

Le deuxième alinéa de cet article donne une définition de ce qu'il convient d'entendre par «médiation».

Art. 3

Cet article a été inséré à la suite de l'avis du Conseil d'État. En effet, celui-ci a fait observer à juste titre que les résultats de la médiation peuvent également être soumis aux tribunaux de police et que ceux-ci doivent également pouvoir prendre en considération, lorsqu'ils fixent et prononcent la peine, les éléments de la médiation qui leur sont communiqués par les parties. Cette insertion d'un nouvel article entraîne la renumérotation des articles suivants.

Cet article ajoute donc cette disposition à l'article 163 du Code d'Instruction criminelle – laquelle est également insérée à l'article 195 du même Code – de sorte que les tribunaux de police, lorsque des éléments de la médiation sont portés à leur connaissance, doivent en faire mention dans le jugement et peuvent en tenir compte dans leur prononcé.

dat de wettekst zelf nader de taken, samenstelling en de werkwijze van de Commissie diende te specificeren en dat deze aangelegenheden niet volledig aan de Koning kunnen worden overgelaten. De wettekst werd aldus in die zin aangepast.

ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Artikel 1

Dit artikel bepaalt de constitutionele bevoegdheidsgrondslag.

Art. 2

Naar analogie van het artikel 3*bis* van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering, beoogt dit artikel een algemene bepaling inzake het bemiddelingsaanbod in te voegen.

Het eerste lid van dit artikel geeft aan dat, voor alle personen die een direct belang hebben in een gerechtelijke procedure, de mogelijkheid bestaat om een beroep te doen op bemiddeling.

Het tweede lid van dit artikel geeft een definitie van wat onder de term «bemiddeling» dient te worden verstaan.

Art. 3

Dit artikel werd ingevoegd volgend op het advies van de Raad van State. Deze merkte immers terecht op dat de resultaten van de bemiddeling ook kunnen worden voorgelegd aan de politierechtbanken en dat deze ook bij het vaststellen en uitspreken van de straf rekening moeten kunnen houden met de elementen van de bemiddeling die hen door de partijen worden voorgelegd. Deze invoeging van een nieuw artikel heeft een vernummering van de volgende artikelen tot gevolg.

Dit artikel voegt aldus aan het artikel 163 van het Wetboek van Strafvordering de bepaling toe – die ook wordt ingevoegd in het artikel 195 van het Wetboek van strafvordering – zodat ook de politierechtbanken, indien hen elementen van bemiddeling worden meegegeed, dit dienen te vermelden in het vonnis en ze er rekening mee kunnen houden bij hun uitspraak.

Art. 4

Cet article vise à compléter l'article 195 du Code d'Instruction criminelle concernant l'obligation de motivation du juge.

A la suite de l'avis du Conseil d'État, il est dit clairement que ce complément ajoute un nouvel alinéa 4 à l'article 195 du Code d'Instruction criminelle. L'ajout du nouvel alinéa à l'article 195 du Code d'Instruction criminelle a donc pour conséquence que le tribunal correctionnel également, statuant en degré d'appel, doit d'abord indiquer que des éléments d'une médiation ont été portés à sa connaissance et que, le cas échéant, il en tient compte dans son prononcé.

Art. 5

L'article 5 vise à insérer un nouveau chapitre dans le Code d'Instruction criminelle. Le Titre VI du Code d'Instruction criminelle, abrogé par la loi du 10 juillet 1967, est ainsi rétabli. Intitulé «De la médiation», il comprendra les articles 553 à 555. Pour éviter de voir les dispositions relatives à la médiation dispersées dans le Code et de devoir compléter celui-ci par un Titre «bis ou ter», le gouvernement a choisi de remplir à nouveau ce Titre vide.

L'article 553, § 1er, proposé prévoit que toute personne directement concernée peut, dans chaque phase de la procédure pénale, adresser une demande de médiation à un service de médiation.

Le § 2 traite de l'information à propos de l'offre de médiation.

La demande de médiation est adressée à un service de médiation.

Le § 4 dispose que les parties à une médiation peuvent se faire assister par un avocat.

L'article 554, § 1er, proposé concerne les médiateurs et les services de médiation. Les médiateurs sont des personnes qui font partie d'un service de médiation agréé par le ministre de la Justice sur la base de critères d'agrément fixés par le Roi.

Art. 4

Dit artikel beoogt een aanvulling van het artikel 195 van het Wetboek van Strafvordering inzake de motiveringsverplichting van de rechter.

Volgend op het advies van de Raad van State wordt duidelijk gesteld dat deze aanvulling een nieuw vierde lid toevoegt aan het artikel 195 van het Wetboek van Strafvordering. Deze situering van het nieuwe lid van artikel 195 van het Wetboek van Strafvordering heeft aldus tot gevolg dat ook de correctionele rechtbank, uitspraak doende in graad van beroep, vooreerst dient te vermelden dat er elementen van een bemiddeling ter kennis zijn gebracht van de rechtbank en dat ze eveneens, in voorkomend geval, dient te vermelden dat ze er rekening mee houdt bij haar uitspraak.

Art. 5

Het artikel 5 beoogt de invoeging van een nieuw hoofdstuk in het Wetboek van Strafvordering. De Titel VI van het Wetboek van Strafvordering, die was opgeheven door de wet van 10 juli 1967, wordt aldus hernomen en zal de artikelen 553 tot 555 omvatten en dit onder de titel «Bemiddeling». Om te vermijden dat de bepalingen omtrent de bemiddeling verspreid zouden zijn over het Wetboek en eveneens om te vermijden dit Wetboek opnieuw zou dienen te worden aangevuld met een «bis of ter» Titel, koos de regering ervoor om deze lege Titel opnieuw in te vullen.

Het voorgestelde artikel 553 voorziet in § 1 dat elkeen die een rechtstreeks belang heeft, in elke fase van de strafprocedure een vraag tot bemiddeling kan richten aan een bemiddelingsdienst.

De § 2 handelt over het informeren over het aanbod van bemiddeling.

De aanvraag tot bemiddeling wordt gericht aan een bemiddelingsdienst.

De § 4 voorziet dat partijen aan een bemiddeling zich kunnen laten bijstaan door een advocaat.

De § 1 van het voorgestelde artikel 554 betreft de bemiddelaars en de bemiddelingsdiensten. De bemiddelaars zijn personen die deel uitmaken van een dienst die door de minister van Justitie is erkend en dit op basis van erkenningscriteria die door de Koning worden bepaald.

Le § 2 prévoit la création d'une commission déontologique pour ces services agréés.

L'article 555 proposé traite du principe fondamental de la confidentialité de la médiation.

Si en dépit du principe de confidentialité formulé au § 1er des documents confidentiels sont communiqués, ceux-ci seront d'office écartés des débats.

Le § 3 concerne l'obligation de secret du médiateur.

Art. 6

Cet article prévoit que la loi entrera en vigueur à une date fixée par le Roi.

Telle est la portée du projet de loi que le gouvernement soumet à Votre approbation.

La ministre de la Justice,

Laurette ONKELINX

De § 2 voorziet in de oprichting van een deontologische commissie voor deze erkende diensten.

Het voorgestelde artikel 555 heeft betrekking op het grondprincipe van de vertrouwelijkheid van de bemiddeling.

Indien er in weerwil van het in § 1 geformuleerde vertrouwelijkheidsbeginsel toch vertrouwelijke documenten worden meegedeeld, zullen deze ambtshalve uit de debatten worden geweerd.

De § 3 betreft de geheimhoudingsplicht van de bemiddelaar.

Art. 6

Dit artikel voorziet dat de wet in werking zal treden op een door de Koning te bepalen datum.

Dit is de strekking van het ontwerp van wet dat de regering u ter goedkeuring voorlegt.

De minister van Justitie,

Laurette ONKELINX

AVANT-PROJET DE LOI

soutmis à l'avis du Conseil d'État

Avant-projet de loi introduisant des dispositions relatives à la médiation dans le Titre préliminaire du Code de procédure pénale et dans le Code d'instruction criminelle

CHAPITRE IER**Disposition générale**Art. 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE II

Dispositions modifiant le Titre préliminaire du Code d'instruction criminelle

Art. 2

Un article 3ter, rédigé comme suit, est inséré dans le Titre préliminaire du Code d'instruction criminelle:

«§ 1er. La possibilité de recourir à une médiation est offerte aux personnes impliquées dans une procédure judiciaire conformément aux dispositions légales y afférentes.

§ 2. La médiation est un processus permettant aux personnes en conflit de participer activement, si elles y consentent librement, et en toute confidentialité, à la solution des difficultés résultant d'une infraction, avec l'aide d'un tiers neutre s'appuyant sur une méthodologie déterminée. Elle a pour objectif de faciliter la communication et d'aider les parties à parvenir par elles-mêmes à un accord concernant les modalités et les conditions à un apaisement et à une réparation.»

CHAPITRE III

Dispositions modifiant le Code d'Instruction criminelle

Art. 3

L'article 195, alinéa 2, du Code d'Instruction criminelle est complété comme suit:

VOORONTWERP VAN WET

onderworpen aan het advies van de Raad van State

Voorontwerp van wet tot invoering van bepalingen inzake de bemiddeling in de Voorafgaande Titel van het Wetboek van strafvordering en in het Wetboek van strafvordering

HOOFDSTUK I

Algemene bepaling

Art. 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II

Bepalingen tot wijziging van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van strafvordering

Art. 2

In de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering wordt een artikel 3ter ingevoegd, luidend als volgt:

«§ 1. Aan de personen die betrokken zijn in een gerechtelijke procedure wordt de mogelijkheid geboden om beroep te doen op bemiddeling, overeenkomstig de desbetreffende wettelijke bepalingen.

§ 2. Bemiddeling is een proces dat aan personen in conflict toelaat om, als zij er vrijwillig mee instemmen, actief en in alle vertrouwelijkheid deel te nemen aan het oplossen van moeilijkheden die voortvloeien uit een misdrijf, met de hulp van een neutrale derde en gegrond op een bepaalde methodologie. Ze heeft tot doel de communicatie te vergemakkelijken en partijen te helpen zelf te komen tot een akkoord inzake modaliteiten en voorwaarden tot pacificatie en herstel.»

HOOFDSTUK III

Bepalingen tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering

Art. 3

Artikel 195, tweede lid, van Wetboek van Strafvordering, wordt als volgt aangevuld:

«Si une médiation fait porter à la connaissance du juge des éléments conformément à l'article 555, § 1er, il en est fait mention dans le jugement. Le juge peut en tenir compte et le mentionne, le cas échéant, dans le jugement.»

Art. 4

Le Livre II, Titre VI, du même Code, abrogé par la loi du 10 juillet 1967, est rétabli dans la rédaction suivante:

«Titre VI. – De la médiation

Article 553 — § 1er. Sans préjudice de l'article 216ter du présent Code, toute personne qui à un intérêt direct peut, dans chaque phase de la procédure pénale et de l'exécution de la peine peut introduire une demande de médiation.

§ 2. Le ministère public, le juge d'instruction, les juridictions d'instruction et le juge vérifient que les parties impliquées dans une procédure judiciaire sont informées sur la possibilité de demander une médiation. Pour autant qu'ils l'estiment opportun dans des dossiers concrets, ils peuvent eux-mêmes proposer une médiation aux parties.

§ 3. La demande de médiation est adressée à un service visé à l'article 554, § 1er.

Ce service peut informer le procureur du Roi de la demande et sollicite le cas échéant l'autorisation de prendre connaissance du dossier.

§ 4. Les parties peuvent se faire assister par un avocat au cours de la médiation.

Article 554 — § 1er. Les médiateurs font partie d'un service de médiation, agréé par le ministre de la Justice sur la base des critères d'agrément fixés par le Roi.

§ 2. À l'égard de ces services est créée une commission déontologique dont la composition, les tâches et le mode de fonctionnement sont déterminés par le Roi.

Article 555 — § 1er. Les documents établis et les communications faites dans le cadre d'une intervention d'un médiateur sont confidentiels, à l'exception de ce que les parties consentent à porter à la connaissance des autorités judiciaires. Ils ne peuvent être utilisés dans une procédure pénale, civile, administrative ou arbitrale ou dans toute autre procédure visant à résoudre des conflits et ne sont pas admissibles comme preuve, même comme aveu extrajudiciaire.

§ 2. Les documents confidentiels qui sont tout de même communiqués ou sur lesquels une partie se base en violation de l'obligation de secret sont d'office écartés des débats.

§ 3. Sans préjudice des obligations que la loi lui impose, le médiateur ne peut rendre publics les faits dont il prend connaissance du fait de sa fonction. Il ne peut être appelé comme té-

«Ingeval er door een bemiddeling elementen zijn die overeenkomstig artikel 555, § 1, aan de rechter ter kennis worden gebracht, wordt dit in het vonnis vermeld. De rechter kan hiermee rekening houden en vermeldt dit in voorkomend geval in het vonnis.»

Art. 4

Boek II, Titel VI, van hetzelfde Wetboek, opgeheven door de wet van 10 juli 1967, wordt hersteld in de volgende lezing:

«Titel VI. – Bemiddeling

«Artikel 553 — § 1. Onverminderd artikel 216ter van dit Wetboek, kan elkeen die een direct belang heeft in elke fase van de strafprocedure en tijdens de strafuitvoering een vraag doen tot bemiddeling.

§ 2. Het openbaar ministerie, de onderzoeksrechter, de onderzoeksgerechten en de rechter zien erop toe dat de personen betrokken in een gerechtelijke procedure worden geïnformeerd over de mogelijkheid een bemiddeling te vragen. Voor zover zij dit in concrete dossiers opportuun achten, kunnen zij zelf aan de partijen een bemiddeling voorstellen.

§ 3. De vraag tot bemiddeling wordt gericht aan een dienst bedoeld in artikel 554, § 1.

Deze dienst kan de procureur des Konings inlichten van deze vraag en, in voorkomend geval, om de toelating verzoeken kennis te mogen nemen van het dossier.

§ 4. De partijen kunnen tijdens de bemiddeling worden bijgestaan door een advocaat.

Artikel 554 — § 1. Bemiddelaars maken deel uit van een dienst die bemiddeling aanbiedt en die door de minister van Justitie is erkend op basis van de erkenningscriteria die door de Koning worden bepaald.

§ 2. Een deontologische commissie, wordt opgericht, waarvan de samenstelling, de taken en de werkwijze worden bepaald door de Koning.

Artikel 555 — § 1. De documenten die worden opgemaakt en de mededelingen die worden gedaan in het kader van de tussenkomst van de bemiddelaar zijn vertrouwelijk, met uitzondering van datgene waarmee de partijen instemmen om het ter kennis van de gerechtelijke instanties te brengen. Zij kunnen niet worden aangevoerd in een strafrechtelijke, burgerrechtelijke, administratieve, arbitrale of in enige andere procedure voor het oplossen van conflicten en zijn niet toelaatbaar als bewijs, zelfs niet als buitengerechtelijke bekentenis.

§ 2. Vertrouwelijke documenten die toch zijn meegedeeld of waarop een partij steunt in strijd met de geheimhoudingsplicht, worden ambtshalve buiten de debatten gehouden.

§ 3. Onverminderd de verplichtingen die hem bij wet worden opgelegd, mag de bemiddelaar de feiten waarvan hij uit hoofde van zijn ambt kennis krijgt, niet openbaar maken. Hij mag niet

moins dans une procédure pénale, civile, administrative ou arbitrale ou dans toute autre procédure relative aux faits dont il a pris connaissance au cours d'une médiation.

L'article 458 du Code pénal s'applique au médiateur.»

Chapitre IV

Entrée en vigueur

Art. 5

La présente loi entre en vigueur à la date fixée par le Roi.

worden opgeroepen als getuige in een strafrechtelijke, burgerrechtelijke, administratieve, arbitrale of in enige andere procedure met betrekking tot de feiten waarvan hij in de loop van een bemiddeling kennis heeft genomen.

Artikel 458 van het Strafwetboek is van toepassing op de bemiddelaar.

Hoofdstuk IV

Inwerkingtreding

Art. 5

Deze wet treedt in werking op een door de Koning te bepalen datum.

AVIS DU CONSEIL D'ÉTAT
N° 37.583/2/V

Le CONSEIL D'ÉTAT, section de législation, deuxième chambre des vacances, saisi par la Vice-Première Ministre et Ministre de la Justice, le 27 juillet 2004, d'une demande d'avis, dans un délai de trente jours, sur un avant-projet de loi «introduisant des dispositions relatives à la médiation dans le Titre préliminaire du Code d'instruction criminelle et dans le Code d'instruction criminelle», a donné le 18 août 2004 l'avis suivant:

Portée de l'avant-projet

L'avant-projet de loi a pour objet d'instituer, dans la loi du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale et dans le Code d'instruction criminelle, un mécanisme de médiation réparatrice, mécanisme distinct de la médiation pénale par lequel le procureur du Roi peut décider d'éteindre une action pénale.

Observation préalable

En principe, l'avant-projet de loi examiné serait applicable aux mineurs d'âge. En effet, l'article 62 de la loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse prévoit que sauf dérogation, les dispositions légales concernant les poursuites en matière correctionnelle sont applicables aux mesures de protection des mineurs. En l'espèce, cependant, il existe un avant-projet de loi «modifiant la législation relative à la protection de la jeunesse et à la prise en charge des mineurs ayant commis un fait qualifié infraction» qui est actuellement soumis à l'examen de la section de législation sous la référence 37.536/2/V/VR et a fait l'objet d'un avis donné par les chambres réunies le 13 août 2004. Son article 5 prévoit d'insérer, dans la loi du 8 avril 1965, précitée, un article 37bis, prévoyant un mécanisme de médiation comparable à celui prévu par l'avant-projet de loi présentement examiné.

L'intention paraît être d'adopter deux régimes de médiation distincts : l'un applicable aux mineurs d'âge et faisant l'objet de l'avant-projet modificatif de la législation relative à la protection de la jeunesse et l'autre, applicable aux personnes majeures, faisant l'objet de l'avant-projet ici examiné. Par mesure de sécurité, il importe que l'auteur de ces deux avant-projets prenne clairement position sur ce point.

L'avant-projet de loi «modifiant la législation relative à la protection de la jeunesse et à la prise en charge des mineurs ayant commis un fait qualifié infraction» a fait l'objet de la concertation prévue à l'article 6, § 3bis, 4°, de la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles. Une telle concertation, en ce qui concerne l'actuel avant-projet, n'a pas lieu d'être puisque celui-ci ne paraît pas applicable aux mineurs d'âge.

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE
NR. 37.583/2/V

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, tweede vakantie-kamer, op 27 juli 2004 door de Vice-Eerste Minister en Minister van Justitie verzocht haar, binnen een termijn van dertig dagen, van advies te dienen over een voorontwerp van wet «tot invoering van bepalingen inzake de bemiddeling in de Voorafgaande Titel van het Wetboek van strafvordering en in het Wetboek van strafvordering», heeft op 18 augustus 2004 het volgende advies gegeven :

Strekking van het voorontwerp

Het voorontwerp van wet strekt ertoe in de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering en in het Wetboek van Strafvordering een mechanisme van herstellbemiddeling in te stellen welk mechanisme verschilt van de bemiddeling in strafzaken, in het kader waarvan de procureur des Konings kan beslissen dat een strafvordering vervalt.

Voorafgaande opmerking

In beginsel zou het voorliggende voorontwerp van wet ook van toepassing zijn op minderjarigen. Volgens artikel 62 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming gelden de wetsbepalingen betreffende de vervolgingen in correctionele zaken immers ook voor de maatregelen ter bescherming van minderjarigen. In casu bestaat er evenwel een voorontwerp van wet «tot wijziging van de wetgeving betreffende de jeugdbescherming en het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd» dat thans ter fine van onderzoek aan de afdeling Wetgeving is voorgelegd onder het kenmerk 37.536/2/V/VR en waarover door de verenigde kamers op 13 augustus 2004 een advies is gegeven. Artikel 5 van dat voorontwerp strekt ertoe in de voormelde wet van 8 april 1965 een artikel 37bis in te voegen dat voorziet in een mechanisme van bemiddeling dat vergelijkbaar is met dat waarin het thans onderzochte voorontwerp van wet voorziet.

Blijkbaar is het de bedoeling twee afzonderlijke regelingen van bemiddeling in te stellen : een die voor minderjarigen geldt en die behandeld wordt in het voorontwerp tot wijziging van de wetgeving betreffende de jeugdbescherming, en een andere, die voor meerderjarigen geldt en die behandeld wordt in het voorontwerp dat in dit advies wordt onderzocht. Voor alle zekerheid zou de steller van beide voorontwerpen hierover een duidelijk standpunt moeten innemen.

In verband met het voorontwerp van wet «tot wijziging van de wetgeving betreffende de jeugdbescherming en het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd» is het overleg gepleegd waarin artikel 6, § 3bis, 4°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen voorziet. Met betrekking tot het thans voorliggende voorontwerp heeft zulk een overleg niet plaatsgehadt, aangezien het niet op minderjarigen van toepassing lijkt.

L'attention de l'auteur de l'avant-projet est toutefois attirée sur l'éventuelle nécessité ⁽¹⁾ de recourir à une telle concertation au cas où l'avant-projet de loi «modifiant la législation relative à la protection de la jeunesse et à la prise en charge des mineurs ayant commis un fait qualifié infraction» n'aboutirait pas et que l'intention serait alors de rendre l'actuel avant-projet applicable aux personnes majeures et aux mineurs d'âge.

Observations générales

1. L'avant-projet de loi entend apporter des modifications au titre préliminaire du Code de procédure pénale et dans le Code d'instruction criminelle, qui constituent les deux textes de base actuellement en vigueur en matière de procédure pénale.

L'attention de l'auteur de l'avant-projet est attirée sur ce que le Conseil d'État a donné, le 28 juin 2004, l'avis 36.741/2 sur une proposition de loi «concernant le Code de procédure pénale». Cette dernière proposition de loi ne comporte pas les dispositions contenues dans l'avant-projet de loi présentement examiné.

Afin d'éviter que l'effet de rationalisation voulu en adoptant un Code de procédure pénale soit mis à mal, il convient d'insérer le contenu de l'avant-projet de loi présentement examiné dans ledit Code.

Par ailleurs, afin d'éviter que ledit Code soit modifié immédiatement après son adoption par les assemblées législatives, il est souhaitable que l'insertion des dispositions présentement examinées ait lieu avant cette adoption ⁽²⁾.

2. L'avant-projet de loi prévoit d'instaurer un nouveau concept de médiation dans le Code d'instruction criminelle.

Le concept de médiation pénale étant déjà prévu par l'article 216ter dudit Code, il serait opportun, en vue d'éviter tout risque de confusion, de compléter les dispositions légales et réglementaires existantes qui font référence au concept de médiation prévu par le Code d'instruction criminelle par la référence à l'article 216ter de ce dernier.

⁽¹⁾ Interrogée quant à la nécessité d'une telle concertation, la déléguée de la ministre a répondu «(...) dat er geen overleg met de gemeenschappen plaats vond daar het hier om een voorstel gaat om de bemiddeling in te schrijven in de verschillende fases van de strafprocedure» et «(...) daar de strafprocedure exclusief federale materie is werd er geen overleg gepleegd.»
La question mériterait d'être approfondie si l'hypothèse envisagée ci-dessus venait à se réaliser.

⁽²⁾ L'avis 36.741/2, précité, contient une observation similaire à propos de la proposition de loi concernant le Code de procédure pénale (pp. 11-14).

De steller van het voorontwerp wordt er evenwel opmerkzaam op gemaakt dat het eventueel noodzakelijk kan worden zulk een overleg te organiseren ⁽¹⁾ ingeval het voorontwerp van wet «tot wijziging van de wetgeving betreffende de jeugdbescherming en het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd» op niets zou uitlopen en het dan de bedoeling zou zijn het onderhavige voorontwerp van toepassing te verklaren op zowel meerderjarigen als minderjarigen.

Algemene opmerkingen

1. Het voorontwerp van wet strekt ertoe wijzigingen aan te brengen in de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering en in het Wetboek van Strafvordering, die de twee basisregelingen zijn die thans gelden voor de strafrechtelijke procedure.

De steller van het voorontwerp wordt er opmerkzaam op gemaakt dat de Raad van State op 28 juni 2004 advies 36.741/2 heeft uitgebracht over een voorstel van wet «houdende het Wetboek van Strafrecht». In dat wetsvoorstel komen de bepalingen van het thans onderzochte voorontwerp van wet niet voor.

Om te voorkomen dat de rationalisering die met de aanneming van een Wetboek van Strafrecht wordt nagestreefd op de helling komt te staan, dient de inhoud van het thans onderzochte voorontwerp van wet in dat Wetboek te worden ingevoegd.

Om te voorkomen dat het voormelde Wetboek na de aanneming ervan door de wetgevende vergaderingen al dadelijk gewijzigd wordt, is het voorts wenselijk de thans onderzochte bepalingen in dat Wetboek in te voegen nog voordat dit Wetboek aangenomen wordt ⁽²⁾.

2. Het voorontwerp van wet strekt tot invoering van een nieuw concept van bemiddeling in het Wetboek van Strafvordering.

Aangezien het concept van bemiddeling in strafzaken reeds vervat is in artikel 216ter van het voormelde Wetboek, is het, teneinde elk gevaar voor verwarring te vermijden, raadzaam de bestaande wets- en verordeningsbepalingen waarin verwezen wordt naar het concept bemiddeling waarvan in het Wetboek van Strafvordering sprake is, aan te vullen met een verwijzing naar artikel 216ter van dat Wetboek.

⁽¹⁾ Op de vraag of zulk een overleg noodzakelijk is, heeft de gemachtigde van de minister geantwoord «(...) dat er geen overleg met de gemeenschappen plaats vond daar het hier om een voorstel gaat om de bemiddeling in te schrijven in de verschillende fases van de strafprocedure» en «(...) daar de strafprocedure exclusief federale materie is werd er geen overleg gepleegd.»
Deze kwestie zou nader onderzocht moeten worden als het hierboven geschetste geval zich mocht voordoen.

⁽²⁾ Het voormelde advies 36.741/2 bevat een soortgelijke opmerking in verband met het voorstel van wet houdende het Wetboek van strafrecht (blz. 178-181).

Observations particulières

Article 2

L'article 3ter, § 1er, du Titre préliminaire du Code de procédure pénale en projet dispose que «la possibilité de recourir à une médiation est offerte aux personnes impliquées dans une procédure judiciaire (...)» et au paragraphe 2 vise les «personnes en conflit».

L'exposé des motifs fait apparaître que l'intention de l'auteur de l'avant-projet de loi est de ne pas uniquement réserver cette possibilité aux personnes qui, impliquées dans une procédure pénale, ont un statut légal précis.

L'article 553, § 1er, du Code d'instruction criminelle en projet prévoit cependant que la demande de médiation peut être introduite par toute personne qui a «un intérêt direct».

L'exposé des motifs n'indique pas pourquoi l'article 553, § 1er, en projet est plus restrictif que l'article 3ter, § 1er, en projet. Il convient que l'auteur de l'avant-projet prenne position sur cette différence.

En outre, si l'intention est bien d'ouvrir la médiation à toutes les personnes impliquées dans une procédure judiciaire (offre générale de médiation, selon l'exposé des motifs), encore convient-il, dans un souci de sécurité juridique, de déterminer avec précision quelles sont ces personnes. À cet égard, le Conseil d'État relève que les expressions «personnes impliquées» et «personnes en conflit» manquent de précision.

Article 3

1. L'article 3 de l'avant-projet de loi prévoit de compléter l'article 195, alinéa 2, du Code d'instruction criminelle par une nouvelle disposition.

La version coordonnée de l'article 195 du Code d'instruction criminelle jointe à l'avant-projet de loi fait, pour sa part, apparaître que la nouvelle disposition serait ajoutée après l'alinéa 3 dudit article 195.

Cette différence n'est pas sans incidence, étant donné que l'article 195, alinéa 3, du Code d'instruction criminelle dispose que son alinéa 2 n'est pas applicable lorsque le tribunal de première instance, chambres correctionnelles, siège en degré d'appel, sauf lorsqu'il prononce une déchéance du droit de conduire un véhicule, un aéronef et une monture.

L'article 195, alinéa 2, en ses deux premières phrases, a été adopté en même temps que l'article 195, alinéas 1er et 3, et doit donc être interprété à l'aune de ceux-ci. L'article 195, alinéa 2, impose la motivation des peines prononcées par le tribunal de première instance, chambres correctionnelles, tandis que l'ali-

Bijzondere opmerkingen

Artikel 2

In het ontworpen artikel 3ter, § 1, van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering wordt bepaald dat «aan de personen die betrokken zijn in een gerechtelijke procedure ... de mogelijkheid (wordt) geboden om (een) beroep te doen op bemiddeling», terwijl in paragraaf 2 sprake is van «personen in conflict».

Uit de memorie van toelichting blijkt dat het niet de bedoeling van de steller van het voorontwerp van wet is deze mogelijkheid alleen te bieden aan de personen die in het kader van hun betrokkenheid in een strafrechtelijke procedure een welomlijnd wettelijk statuut bezitten.

In het ontworpen artikel 553, § 1, van het Wetboek van Strafvordering wordt evenwel bepaald dat om bemiddeling kan worden verzocht door elkeen die «een direct belang heeft».

In de memorie van toelichting wordt niet aangegeven waarom het ontworpen artikel 553, § 1, restrictiever is dan het ontworpen artikel 3ter, § 1. De steller van het voorontwerp zou zijn standpunt ten opzichte van dit verschil moeten bepalen.

Als het de bedoeling is de bemiddeling open te stellen voor alle personen die in een gerechtelijke procedure betrokken zijn (algemeen aanbod van bemiddeling, volgens de memorie van toelichting), dient voorts, uit zorg voor de rechtszekerheid, nauwkeurig te worden bepaald wie die personen zijn. In dit verband wijst de Raad van State erop dat de uitdrukkingen «personen die betrokken zijn in een gerechtelijke procedure» en «personen in conflict» niet duidelijk genoeg zijn.

Artikel 3

1. Artikel 3 van het voorontwerp van wet strekt ertoe artikel 195, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering aan te vullen met een nieuwe bepaling.

Uit de gecoördineerde versie van artikel 195 van het Wetboek van Strafvordering die bij het voorontwerp van wet is gevoegd, blijkt evenwel dat die nieuwe bepaling na het derde lid van dat artikel 195 zou worden ingevoegd.

Dat verschil heeft gevolgen, aangezien in artikel 195, derde lid, van het Wetboek van Strafvordering wordt bepaald dat het tweede lid van dat artikel niet van toepassing is wanneer de rechtbank van eerste aanleg, correctionele kamers, uitspraak doet in graad van beroep, behalve wanneer zij een verval van het recht tot het besturen van een voertuig, een luchtschip en het geleiden van een rijdier uitspreekt.

De eerste twee zinnen van artikel 195, tweede lid, zijn tegelijkertijd met artikel 195, eerste en derde lid, aangenomen en moeten dan ook in het licht van die bepalingen uitgelegd worden. Bij artikel 195, tweede lid, wordt bepaald dat de straffen uitgesproken door de rechtbank van eerste aanleg, correctionele

néa 3 exclut, en principe, son application lorsque cette juridiction siège en degré d'appel.

La Cour d'arbitrage a, par son arrêt 71/2000, du 14 juin 2000 considéré que l'article 195, alinéa 3, du Code d'instruction criminelle ne viole pas les articles 10 et 11 de la Constitution, dans la mesure où les peines pouvant être infligées par le tribunal de première instance, chambres correctionnelles, ne sont pas particulièrement sévères.

Le Conseil d'État s'interroge, cependant, sur les motifs qui pourraient justifier, au regard des articles 10 et 11 de la Constitution, que le tribunal correctionnel, parce qu'il statue en degré d'appel, et pour autant qu'il ne prononce pas la déchéance du droit de conduire, ne devrait pas tenir compte des éléments relatifs à la médiation portés à sa connaissance pour motiver la peine qu'il inflige mais aussi, indirectement, pour déterminer le quantum de cette peine.

Par ailleurs, l'article 163 du Code d'instruction criminelle, relatif aux jugements prononcés par le tribunal de police, n'est pas visé par l'avant-projet de loi. Il est également permis de s'interroger sur les motifs qui pourraient justifier que le tribunal de police, lorsqu'il établit et prononce une peine, ne tienne pas compte de ces éléments.

Par contre, dès lors que l'article 211 du Code d'instruction criminelle renvoie, pour déterminer les formes des arrêts rendus par les cours d'appel, à l'article 195 du Code d'instruction criminelle, aucun problème de discrimination entre les personnes jugées en degré d'appel devant le tribunal de première instance et celles jugées par la cour d'appel ne semble se poser.

En conclusion, la discordance existant entre le dispositif de l'article 3 de l'avant-projet présentement examiné et la version coordonnée de l'article 195 du Code d'instruction criminelle qui y a été jointe doit donc être supprimée. Selon l'option que retiendra le législateur à propos de l'obligation du tribunal de première instance, chambres correctionnelles, statuant en degré d'appel, de motiver ses jugements par rapport aux éléments portés à sa connaissance ensuite de la médiation, l'article 3 de l'avant-projet insérera la nouvelle disposition en tant que quatrième phrase de l'alinéa 2 de l'article 195 du Code d'instruction criminelle ou en tant qu'alinéa 4 de cet article.

De même, il conviendra à l'auteur de l'avant-projet de loi d'examiner l'opportunité de modifier l'article 163 du Code d'instruction criminelle.

2. Dès lors que la médiation peut intervenir à tout stade de la procédure judiciaire, en ce compris au moment de l'exécution de la peine, il faudrait prévoir un mécanisme de communication, à la diligence des parties, des informations aux diverses instances fédérales compétentes, et pas uniquement au juge du fond, et permettre à ces mêmes autorités de tenir compte de

kamers, gemotiveerd moeten worden, terwijl in het derde lid wordt bepaald dat het in principe niet van toepassing is wanneer die rechtbank in graad van beroep uitspraak doet.

Het Arbitragehof heeft in zijn arrest 71/2000 van 14 juni 2000 geoordeeld dat artikel 195, derde lid, van het Wetboek van Strafvordering de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet schendt doordat de straffen die door de rechtbank van eerste aanleg, correctionele kamers, kunnen worden opgelegd niet bijzonder streng zijn.

De Raad van State vraagt zich evenwel af welke redenen in het licht van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet zouden kunnen rechtvaardigen dat de correctionele rechtbank, omdat ze in graad van beroep uitspraak doet en voorzover ze niet het verval van het recht tot het besturen van een voertuig, een luchtvaartuig en het geleiden van een rijder uitspreekt, geen rekening zou hoeven te houden met gegevens betreffende de bemiddeling die haar ter kennis zijn gebracht om de straf die ze oplegt te motiveren, maar indirect ook om de strafmaat te bepalen.

Voorts wordt in het voorontwerp van wet niet verwezen naar artikel 163 van het Wetboek van Strafvordering, betreffende de vonnissen uitgesproken door de politierechtbank. De vraag rijst eveneens welke motieven zouden kunnen rechtvaardigen dat de politierechtbank bij het vaststellen en uitspreken van een straf geen rekening zou houden met deze gegevens.

Aangezien in artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering voor het bepalen van de vorm van de arresten gewezen door de hoven van beroep, wordt verwezen naar artikel 195 van het Wetboek van Strafvordering, lijkt er daarentegen geen enkel probleem van discriminatie te rijzen tussen de personen die in hoger beroep veroordeeld worden door de rechtbank van eerste aanleg en die welke door het hof van beroep worden berecht.

Kortom, de discrepantie tussen het dispositief van artikel 3 van het thans onderzochte voorontwerp en de daarbij gevoegde gecoördineerde versie van artikel 195 van het Wetboek van Strafvordering dient te worden weggewerkt. Naargelang van de keuze die de wetgever zal maken in verband met de verplichting voor de rechtbank van eerste aanleg, correctionele kamers, uitspraak doende in graad van beroep, om haar vonnissen te motiveren in het licht van de gegevens die haar ter kennis zijn gebracht naar aanleiding van de bemiddeling, dient de nieuwe bepaling bij artikel 3 van het voorontwerp te worden ingevoegd als artikel 195, tweede lid, vierde zin, van het Wetboek van Strafvordering of als vierde lid van dat artikel.

De steller van het voorontwerp van wet zou ook moeten nagaan of het wenselijk is artikel 163 van het Wetboek van Strafvordering te wijzigen.

2. Aangezien de bemiddeling kan plaatshebben op elk ogenblik van de gerechtelijke procedure, met inbegrip van het tijdstip waarop de straf wordt uitgevoerd, zou moeten worden voorzien in een procédé om, op verzoek van de partijen, de informatie mee te delen aan de verschillende bevoegde instanties op federaal niveau, en niet alleen aan de bodemrechter, en diezelfde

ces informations pour déterminer la manière dont elles exerceront leur compétence ⁽³⁾.

Article 4

1.1. L'article 554, § 1er, en projet confère au Roi le pouvoir de fixer les critères sur la base desquels le Ministre de la Justice agréé les services de médiation, sans indiquer les limites dans lesquelles le Roi exercera celui-ci.

Seul l'exposé des motifs indique que les critères d'agrément

«(...) peuvent porter notamment sur : la personnalité juridique, les compétences, la formation, la supervision, la méthodologie appliquée et les équipes constituées sur une base multidisciplinaire».

Cette manière de procéder ne peut être admise. En effet, outre que cette précision se trouve uniquement dans l'exposé des motifs, et non dans le dispositif de la loi, il y est fait usage du verbe «pouvoir» et de l'adverbe «notamment», ce qui laisse au Roi un pouvoir d'appréciation quasiment illimité pour déterminer ces critères d'agrément.

1.2. Il paraît également opportun de conférer au Roi la compétence de fixer les critères de suspension et de retrait de l'agrément ainsi que la procédure d'octroi, de suspension et de retrait d'agrément, et ce dans le respect des lignes générales fixées par le législateur.

2.1. L'article 554, § 2, en projet prévoit la création, à l'égard des services de médiation agréés, d'une commission déontologique dont la composition, les tâches et le mode de fonctionnement sont réglés par le Roi.

L'exposé des motifs fait apparaître que la création de cette commission «offre des garanties pour une pratique uniforme en matière de médiation dans l'ensemble du pays» et que «ces dispositions pourront notamment porter sur l'élaboration et l'affinement de la déontologie, de la méthodologie, de la formation et des formations continuées».

⁽³⁾ L'article 10, 2, de la décision-cadre 2001/220/JAI du 15 mars 2001 «relative au statut des victimes dans le cadre de procédures pénales» dispose que «chaque État membre veille à ce que tout accord intervenu entre la victime et l'auteur de l'infraction lors de la médiation dans les affaires pénales puisse être pris en compte», l'article 1, e, de la décision-cadre précitée définissant la «médiation en matière pénale» comme «la recherche, avant ou pendant la procédure pénale, d'une solution négociée entre la victime et l'auteur de l'infraction, par la médiation d'une personne compétente». Rien dans la décision-cadre ne s'oppose à ce qu'un processus de médiation intervienne après que le juge du fond se soit prononcé, cette solution permettant d'ailleurs aux parties de trouver un avantage à entamer ou poursuivre une médiation nonobstant une décision de condamnation.

instanties de la possibilité de bieden rekening te houden met die informatie teneinde te bepalen hoe zij hun bevoegdheid zullen uitoefenen ⁽³⁾.

Artikel 4

1.1. Het ontworpen artikel 554, § 1, verleent de Koning de bevoegdheid om de criteria vast te leggen op grond waarvan de Minister van Justitie de diensten die de bemiddeling aanbieden erkent, zonder aan te geven binnen welke perken de Koning deze bevoegdheid zal uitoefenen.

Alleen in de memorie van toelichting wordt gesteld dat de erkenningscriteria

«(...) onder meer betrekking (kunnen) hebben op: rechtspersoonlijkheid, competenties, opleiding, supervisie, gehanteerde methodiek en multidisciplinaire samengestelde teams».

Deze manier van handelen kan niet worden toegestaan. Immers, naast het feit dat deze precisering enkel opgenomen wordt in de memorie van toelichting en niet in het dispositief van de wet, worden het werkwoord «kunnen» en de voorzetselconstituent «onder andere» gebezigd, waardoor de Koning over een nagenoeg onbeperkte beoordelingsbevoegdheid beschikt om die erkenningscriteria vast te leggen.

1.2. Het lijkt eveneens wenselijk om de Koning de bevoegdheid te verlenen om de criteria vast te leggen voor de schorsing en de intrekking van de erkenning, alsook de bevoegdheid om de procedure te bepalen voor de toekenning, de schorsing en de intrekking van de erkenning, met naleving van de algemene grondgedachten die zijn vastgelegd door de wetgever.

2.1. Het ontworpen artikel 554, § 2, voorziet, met betrekking tot de erkende diensten die bemiddeling aanbieden, in de oprichting van een deontologische commissie waarvan de samenstelling, de taken en de werkwijze worden bepaald door de Koning.

In de memorie van toelichting wordt gesteld dat de oprichting van een deontologische commissie «garanties (biedt) voor een uniforme bemiddelingspraktijk over het hele land» en dat «deze bepalingen onder meer betrekking (kunnen) hebben op het uitbouwen van en het op punt stellen van de deontologie, de methodiek, de opleiding en de vervolgoledingen».

⁽³⁾ In artikel 10, 2, van het kaderbesluit 2001/220/JBZ van 15 maart 2001 «inzake de status van het slachtoffer in de strafprocedure» wordt bepaald dat «elke lidstaat erop toe(ziet) dat elke overeenkomst die in een bemiddeling in strafzaken tussen het slachtoffer en de dader wordt bereikt, in aanmerking kan worden genomen», terwijl in artikel 1, e, van het voornoemde kaderbesluit de «bemiddeling in strafzaken» omschreven wordt als volgt: «vóór of tijdens de strafprocedure, het zoeken naar een via onderhandelingen tot stand gebrachte schikking tussen het slachtoffer en degene die het strafbare feit heeft gepleegd, door bemiddeling van een bevoegde persoon».

In het kaderbesluit komt geen enkele bepaling voor die bemiddeling onmogelijk maakt nadat de bodemrechter uitspraak heeft gedaan. Die regeling biedt de partijen trouwens het voordeel dat ze een bemiddelingsprocedure kunnen starten of voortzetten, niettegenstaande er reeds een veroordeling is uitgesproken.

Pour les mêmes motifs que ceux exposés ci-dessus à propos de la compétence conférée au Roi pour fixer les critères d'agrément, cette manière de procéder n'est pas admissible : c'est à la loi qu'il convient de régler ces questions.

2.2. Il faut ajouter que l'article 554, § 2, en projet est muet sur la nature juridique de cette commission.

Or, dans l'avis 31.410/2, donné le 25 juin 2001, sur un avant-projet de loi «régulant la protection des témoins menacés», la section de législation du Conseil d'État a estimé, à propos de la Commission de protection des témoins, que:

«Il est inconcevable qu'une institution publique ne soit pas clairement identifiée dans l'organisation constitutionnelle des pouvoirs. Par ailleurs, dans un État de droit, il faut savoir qui assume politiquement et civilement la responsabilité des décisions de la Commission.

Les auteurs du projet doivent, dès lors, clairement indiquer si la Commission doit être identifiée comme un service du parquet, ou une autorité administrative dépendante du ministère de la Justice, ou encore une juridiction.»

3. L'article 555 en projet est destiné à assurer la confidentialité de la procédure de médiation engagée par les parties.

Cette disposition s'inspire de l'article 734*sexies* du Code judiciaire, relatif à la confidentialité de la procédure de médiation en matière familiale.

Cette dernière disposition a été adoptée après que la section de législation du Conseil d'État a donné, le 11 septembre 2000, l'avis 30.433/VR/V/2V sur un avant-projet de loi «relative à la médiation en matière familiale».

Cet avis relève, à propos de cette problématique, ce qui suit :

«L'article 734*sexies* en projet rend applicable au médiateur l'article 458 du Code pénal.

La confidentialité de la médiation est un principe fondamental permettant à cette procédure d'aboutir à un accord. La question se pose si l'article 458 du Code pénal suffit pour assurer cette confidentialité.

D'une part, le juge est-il un tiers à l'égard du médiateur? D'autre part, l'article 458 du Code pénal permet la révélation de faits couverts par le secret en cas de témoignage en justice.

En vue de lever toute ambiguïté, il convient de préciser davantage l'obligation de confidentialité du médiateur. À titre d'illustration, l'article 131.14 du nouveau Code de procédure civile français dispose que les constatations du médiateur et les déclarations qu'il recueille ne peuvent être ni produites ni invoquées dans la suite de la procédure sans l'accord des parties, ni dans le cadre d'une autre instance.»

Deze manier van handelen is om dezelfde redenen als die welke eerder uiteengezet zijn met betrekking tot de bevoegdheid die verleend is aan de Koning om de erkenningscriteria vast te leggen, niet aanvaardbaar : deze aangelegenheden moeten bij wet worden geregeld.

2.2. Er behoort aan toegevoegd te worden dat in het ontwerp artikel 554, § 2, niets wordt gezegd over het rechtskarakter van die commissie.

In advies 31.410/2 dat gegeven is op 25 juni 2001 over een voorontwerp van wet «betreffende een regeling voor de bescherming van bedreigde getuigen», heeft de afdeling wetgeving van de Raad van State met betrekking tot de Getuigenbeschermingscommissie evenwel het volgende geoordeeld :

«Het is ondenkbaar dat een openbare instelling niet duidelijk geïdentificeerd wordt in de grondwettelijke organisatie van de machten. Bovendien moet in een rechtsstaat bekend zijn wie uit politiek en burgerrechtelijk oogpunt de verantwoordelijkheid draagt voor de beslissingen van de commissie.

De stellers van het ontwerp moeten bijgevolg duidelijk aangeven of de commissie een dienst van het parket is, een administratieve overheid die ressorteert onder het Ministerie van Justitie, dan wel een rechtscollege.»

3. Het ontworpen artikel 555 dient ervoor te zorgen dat de bemiddelingsprocedure die de partijen in gang hebben gezet, vertrouwelijk is.

Deze bepaling steunt op artikel 734*sexies* van het Gerechtelijk Wetboek, dat betrekking heeft op de vertrouwelijkheid van de bemiddelingsprocedure in familiezaken.

Deze laatste bepaling is aangenomen nadat de afdeling Wetgeving van de Raad van State op 11 september 2000 advies 30.433/VR/V/2V gegeven heeft over een voorontwerp van wet «betreffende de gezinsbemiddeling».

In dat advies wordt met betrekking tot deze problematiek het volgende gesteld:

«Bij het ontworpen artikel 734*sexies* wordt artikel 458 van het Strafwetboek toepasselijk verklaard op de bemiddelaar.

Voor de bemiddeling is vertrouwelijkheid een fundamenteel principe waardoor deze procedure tot een akkoord kan leiden. De vraag rijst of artikel 458 van het Strafwetboek een voldoende garantie vormt voor die vertrouwelijkheid.

Primo, is de rechter een derde ten opzichte van de bemiddelaar? Secundo, artikel 458 van het Strafwetboek maakt het mogelijk feiten waarvoor de geheimhoudingsplicht geldt bekend te maken in geval van getuigenis in rechte.

Om alle onduidelijkheid weg te nemen, dient de verplichting tot het in acht nemen van de vertrouwelijkheid, die voor de bemiddelaar geldt, preciezer te worden aangegeven. Zo bepaalt artikel 131.14 van de nieuwe Franse «Code de procédure civile» dat de bevindingen van de bemiddelaar en de door hem opgetekende verklaringen noch overgelegd, noch aangevoerd mogen worden tijdens het vervolg van de procedure, zonder het akkoord van de partijen, noch in het kader van een ander geding.»

Observations de légistiqueIntitulé

L'avant-projet de loi présentement examiné a pour objet d'introduire « des dispositions relatives à la médiation dans le Titre préliminaire du Code d'instruction criminelle et dans le Code d'instruction criminelle ».

La loi du 17 avril 1878 a pour intitulé exact : « Loi contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale ».

L'intitulé de l'avant-projet de loi doit donc faire état de la loi du 17 avril 1878 contenant le Titre préliminaire du Code de procédure pénale ou, à tout le moins, du Titre préliminaire du Code de procédure pénale.

Cette remarque vaut pour divers autres passages du texte examiné et ne sera plus réitérée.

Article 2

1. Étant donné que l'article 3ter en projet est composé de deux parties distinctes, on le divisera en deux alinéas en lieu et place de deux paragraphes.

2. Dans la version française du texte du second paragraphe de l'article 3ter en projet, on remplacera les termes « solution » par « résolution » et « (...) les conditions à un apaisement et à une réparation » par « (...) les conditions permettant l'apaisement et la réparation ».

Article 4

1. Aux articles 553, 554 et 555 en projet, l'utilisation du tiret entre le numéro de l'article et le symbole du premier paragraphe n'a pas lieu d'être.

2. Sous réserve de l'observation particulière émise ci-dessus à propos de l'article 2 de l'avant-projet, le paragraphe 1er de l'article 553 du Code d'instruction criminelle sera rédigé comme suit :

« Art. 553. § 1er. Sous réserve de l'article 216ter du présent Code, toute personne qui a un intérêt direct peut, à chaque phase de la procédure pénale et de l'exécution de la peine, formuler une demande de médiation. »

Wetgevingstechnische opmerkingenOpschrift

Het voorontwerp van wet dat thans wordt onderzocht strekt ertoe bepalingen in te voeren «inzake de bemiddeling in de Voorafgaande Titel van het Wetboek van strafvordering en in het Wetboek van strafvordering».

Het juiste opschrift van de wet van 17 april 1878 luidt als volgt: «Wet houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering».

In het opschrift van het voorontwerp van wet moet dan ook melding worden gemaakt van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering of op zijn minst van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering.

Deze opmerking geldt voor verschillende andere passages van de onderzochte tekst en zal niet meer worden herhaald.

Artikel 2

1. Aangezien het ontworpen artikel 3ter bestaat uit twee onderscheiden delen, zou het beter zijn om het in twee leden in te delen in plaats van in twee paragrafen.

2. In de Franse versie van de tekst van de tweede paragraaf van het ontworpen artikel 3ter, moet het woord «*solution*» vervangen worden door het woord «*résolution*» en in dezelfde paragraaf dienen de woorden «inzake modaliteiten en voorwaarden tot pacificatie en herstel» te worden vervangen door de woorden «inzake de nadere regels en voorwaarden die tot verzoening en herstel kunnen leiden».

Artikel 4

1. In de ontworpen artikelen 553, 554 en 555 heeft het gebruik van het streepje tussen het nummer van het artikel en het symbool van de eerste paragraaf geen enkele zin.

2. Onder voorbehoud van de bijzondere opmerking die hierboven geformuleerd is met betrekking tot artikel 2 van het voorontwerp, dient paragraaf 1 van artikel 553 van het Wetboek van Strafvordering als volgt te worden gesteld:

« Art. 553. § 1. Onder voorbehoud van artikel 216ter van dit Wetboek kan elkeen die een direct belang heeft, in elke fase van de strafprocedure en tijdens de strafuitvoering om bemiddeling verzoeken. »

La chambre était composée de

Messieurs

R. ANDERSEN, président
du Conseil d'État,

P. LEWALLE,
P. QUERTAINMONT, conseillers d'État,

Madame

A.-C. VAN GEERSDAELE, greffier.

Le rapport a été présenté par M. D. DELVAX, auditeur ad-
joint.

LE GREFFIER,

LE PRÉSIDENT,

A.-C. VAN GEERSDAELE

R. ANDERSEN

De kamer was samengesteld uit

de Heren

R. ANDERSEN, voorzitter
van de Raad van State,

P. LEWALLE,
P. QUERTAINMONT, staatsraden,

Mevrouw

A.-C. VAN GEERSDAELE, griffier.

Het verslag werd uitgebracht door de H. D. DELVAX, adjunct-
auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse
tekst werd nagezien onder toezicht van de H. R. ANDERSEN.

DE GRIFFIER,

DE VOORZITTER,

A.-C. VAN GEERSDAELE

R. ANDERSEN

PROJET DE LOI

ALBERT, ROI DES BELGES,
A tous, présents et à venir,

SALUT.

Sur la proposition de notre ministre de la Justice,

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS:

Notre ministre de la Justice est chargé de présenter, en Notre nom, aux Chambres législatives et de déposer à la Chambre des représentants, le projet de loi dont la teneur suit:

Chapitre Ier

Disposition générale

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE II

Dispositions modifiant le Titre préliminaire du Code de procédure pénale

Art. 2

Un article 3ter, rédigé comme suit, est inséré dans le Titre préliminaire du Code de procédure pénale:

«La possibilité de recourir à une médiation est offerte aux personnes ayant un intérêt direct dans le cadre d'une procédure judiciaire conformément aux dispositions légales y afférentes.

La médiation est un processus permettant aux personnes en conflit de participer activement, si elles y consentent librement, et en toute confidentialité, à la résolution des difficultés résultant d'une infraction, avec l'aide d'un tiers neutre s'appuyant sur une méthodologie déterminée. Elle a pour objectif de faciliter la com-

WETSONTWERP

ALBERT, KONING DER BELGEN,
Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen,

ONZE GROET.

Op de voordracht van onze minister van Justitie,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

Onze minister van Justitie is ermee belast het wetsontwerp, waarvan de tekst hierna volgt, in Onze naam aan de Wetgevende Kamers voor te leggen en bij de Kamer van volksvertegenwoordigers in te dienen:

HOOFDSTUK I

Algemene bepaling

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II

Bepalingen tot wijziging van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van strafvordering

Art. 2

In de Voorafgaande Titel van het Wetboek van strafvordering wordt een artikel 3ter ingevoegd, luidend als volgt:

«Aan de personen die een direct belang hebben in het kader van een gerechtelijke procedure wordt de mogelijkheid geboden om beroep te doen op bemiddeling, overeenkomstig de desbetreffende wettelijke bepalingen.

Bemiddeling is een proces dat aan personen in conflict toelaat om, als zij er vrijwillig mee instemmen, actief en in alle vertrouwelijkheid deel te nemen aan het oplossen van moeilijkheden die voortvloeien uit een misdrijf, met de hulp van een neutrale derde en gegrond op een bepaalde methodologie. Ze heeft tot doel

munication et d'aider les parties à parvenir d'elles-mêmes à un accord concernant les modalités et les conditions permettant l'apaisement et la réparation.»

CHAPITRE III

Dispositions modifiant le Code d'instruction criminelle

Art. 3

L'article 163 du Code d'Instruction criminelle, remplacé par la loi du 27 avril 1987 et modifié par la loi du 7 février 2003, est complété par l'alinéa suivant:

«Si des éléments de la médiation sont portés à la connaissance du juge conformément à l'article 555, § 1er, il en est fait mention dans le jugement. Le juge peut en tenir compte et le mentionne, le cas échéant, dans le jugement.»

Art. 4

A l'article 195 du Code d'Instruction criminelle, remplacé par la loi du 27 avril 1987 et modifié par la loi du 24 décembre 1993, un alinéa quatre est inséré, libellé comme suit:

«Si des éléments de la médiation sont portés à la connaissance du juge conformément à l'article 555, § 1er, il en est fait mention dans le jugement. Le juge peut en tenir compte et le mentionne, le cas échéant, dans le jugement.»

Art. 5

Le Livre II, Titre VI, du même Code, abrogé par la loi du 10 juillet 1967, est rétabli dans la rédaction suivante:

«Titre VI. – De la médiation

Article 553. § 1er. Sous réserve de l'article 216ter du présent Code, toute personne qui à un intérêt direct peut, dans chaque phase de la procédure pénale et de l'exécution de la peine formuler une demande de médiation.

de communicatie te vergemakkelijken en partijen te helpen zelf te komen tot een akkoord inzake de nadere regels en voorwaarden die tot pacificatie en herstel kunnen leiden.»

HOOFDSTUK III

Bepalingen tot wijziging van het Wetboek van strafvordering

Art. 3

In het artikel 163 van het Wetboek van strafvordering, vervangen bij de wet van 27 april 1987 en gewijzigd door de wet van 7 februari 2003, wordt een nieuw vijfde lid ingevoegd, luidend als volgt:

«Indien er door een bemiddeling elementen overeenkomstig artikel 555, § 1, aan de rechter ter kennis worden gebracht, wordt dit in het vonnis vermeld. De rechter kan hiermee rekening houden en vermeldt dit in voorkomend geval in het vonnis.»

Art. 4

In het artikel 195 van het Wetboek van Strafvordering, vervangen door de wet van 27 april 1987 en gewijzigd door de wet van 24 december 1993, wordt een vierde lid ingevoegd, luidend als volgt:

«Indien er door een bemiddeling elementen overeenkomstig artikel 555, § 1, aan de rechter ter kennis worden gebracht, wordt dit in het vonnis vermeld. De rechter kan hiermee rekening houden en vermeldt dit in voorkomend geval in het vonnis.»

Art. 5

Boek II, Titel VI, van hetzelfde Wetboek, opgeheven door de wet van 10 juli 1967, wordt hersteld in de volgende lezing:

«Titel VI. – Bemiddeling

«Artikel 553. § 1. Onder voorbehoud van artikel 216ter van dit Wetboek, kan elkeen die een direct belang heeft in elke fase van de strafprocedure en tijdens de strafuitvoering verzoeken om bemiddeling.

§ 2. Le ministère public, le juge d'instruction, les juridictions d'instruction et le juge veillent à ce que les parties impliquées dans une procédure judiciaire soient informées sur la possibilité de demander une médiation. Pour autant qu'ils l'estiment opportun dans des dossiers concrets, ils peuvent eux-mêmes proposer une médiation aux parties.

§ 3. La demande de médiation est adressée à un service visé à l'article 554, § 1er.

Ce service peut informer le procureur du Roi de la demande et solliciter le cas échéant l'autorisation de prendre connaissance du dossier.

§ 4. Les parties peuvent se faire assister par un avocat au cours de la médiation.

Article 554. § 1er. Les médiateurs font partie d'un service qui offre de la médiation et qui est agréé par le ministre de la Justice. Les critères d'agrément sont fixés par le Roi par arrêté délibéré en Conseil des ministres et ont trait à la personnalité juridique du service, à ses activités, à sa composition pluridisciplinaire et à l'obligation de prévoir une formation adaptée et un soutien spécialisé. En outre, le Roi fixe par arrêté délibéré en Conseil des ministres les procédures d'octroi, de suspension et de retrait d'agrément ainsi que l'organisation de financement de ces services.

§ 2. Il est créé auprès du SPF Justice une «commission déontologique médiation» pour ces services. Cette commission aura pour mission d'élaborer et d'actualiser un code de déontologie en matière de médiation ainsi que d'assurer le suivi des problèmes déontologiques. La commission se compose de douze membres désignés sur la base de leurs connaissances et de leur expérience dans la matière. Le Roi fixe par arrêté délibéré en Conseil des ministres les règles concernant la composition et le fonctionnement de la «commission déontologique médiation». La composition respecte la parité linguistique.

Article 555. § 1er. Les documents établis et les communications faites dans le cadre d'une intervention d'un médiateur sont confidentiels, à l'exception de ce que les parties consentent à porter à la connaissance des autorités judiciaires. Ils ne peuvent être utilisés dans une procédure pénale, civile, administrative ou arbitrale ou dans toute autre procédure visant à résoudre des conflits et ne sont pas admissibles comme preuve, même comme aveu extrajudiciaire.

§ 2. Het openbaar ministerie, de onderzoeksrechter, de onderzoeksgerechten en de rechter zien erop toe dat de personen betrokken in een gerechtelijke procedure worden geïnformeerd over de mogelijkheid een bemiddeling te vragen. Voor zover zij dit in concrete dossiers opportuun achten, kunnen zij zelf aan de partijen een bemiddeling voorstellen.

§ 3. De vraag tot bemiddeling wordt gericht aan een dienst bedoeld in artikel 554, § 1.

Deze dienst kan de procureur des Konings inlichten van deze vraag en, in voorkomend geval, om de toelating verzoeken kennis te mogen nemen van het dossier.

§ 4. De partijen kunnen tijdens de bemiddeling worden bijgestaan door een advocaat.

Artikel 554. § 1. Bemiddelaars maken deel uit van een dienst die bemiddeling aanbiedt en die door de Minister van Justitie is erkend. De erkenningscriteria worden door de Koning bij een in Ministerraad overlegd besluit bepaald en hebben betrekking op de rechtspersoonlijkheid van de dienst, de activiteiten van de dienst, de multidisciplinaire samenstelling van de dienst en het verplicht zorgen voor een aangepaste vorming en een gespecialiseerde ondersteuning. De Koning bepaalt bij een in Ministerraad overlegd besluit tevens de procedures voor de toekenning, schorsing en intrekking van de erkenning evenals de regeling van de financiering van deze diensten.

§ 2. Bij de Federale Overheidsdienst Justitie wordt ten behoeve van deze diensten een 'deontologische commissie bemiddeling' opgericht. Deze commissie heeft tot taak een deontologische code inzake bemiddeling op te stellen en te actualiseren en deontologische problemen op te volgen. De commissie bestaat uit twaalf leden die worden aangewezen op basis van hun kennis en ervaring inzake de materie. De Koning bepaalt bij een in Ministerraad overlegd besluit de nadere regels inzake de samenstelling en de werking van de 'deontologische commissie bemiddeling'. In de samenstelling wordt de taalpariteit in acht genomen.

Artikel 555. § 1. De documenten die worden opgemaakt en de mededelingen die worden gedaan in het kader van de tussenkomst van de bemiddelaar zijn vertrouwelijk, met uitzondering van datgene waarmee de partijen instemmen om het ter kennis van de gerechtelijke instanties te brengen. Zij kunnen niet worden aangewend in een strafrechtelijke, burgerrechtelijke, administratieve, arbitrale of in enige andere procedure voor het oplossen van conflicten en zijn niet toelaatbaar als bewijs, zelfs niet als buitengerechtelijke bekenenis.

§ 2. Les documents confidentiels qui sont tout de même communiqués ou sur lesquels une partie se base en violation de l'obligation de secret sont d'office écartés des débats.

§ 3. Sans préjudice des obligations que la loi lui impose, le médiateur ne peut rendre publics les faits dont il prend connaissance du fait de sa fonction. Il ne peut être appelé comme témoin dans une procédure pénale, civile, administrative ou arbitrale ou dans toute autre procédure relative aux faits dont il a pris connaissance au cours d'une médiation.

L'article 458 du Code pénal s'applique au médiateur.»

CHAPITRE IV

Entrée en vigueur

Art. 6

La présente loi entre en vigueur à la date fixée par le Roi.

Donné à Bruxelles, le 12 janvier 2005

ALBERT

PAR LE ROI :

La ministre de la Justice,

Laurette ONKELINX

§ 2. Vertrouwelijke documenten die toch zijn meege-
deeld of waarop een partij steunt in strijd met de
geheimhoudingsplicht, worden ambtshalve buiten de
debatten geweerd.

§ 3. Onverminderd de verplichtingen die hem bij wet
worden opgelegd, mag de bemiddelaar de feiten waar-
van hij uit hoofde van zijn ambt kennis krijgt, niet open-
baar maken. Hij mag niet worden opgeroepen als ge-
tuige in een strafrechtelijke, burgerrechtelijke,
administratieve, arbitrale of in enige andere procedure
met betrekking tot de feiten waarvan hij in de loop van
een bemiddeling kennis heeft genomen.

Artikel 458 van het Strafwetboek is van toepassing
op de bemiddelaar.»

HOOFDSTUK IV

Inwerkingtreding

Art. 6

Deze wet treedt in werking op een door de Koning te
bepalen datum.

Gegeven te Brussel, 12 januari 2005

ALBERT

VAN KONINGSWEGE :

De minister van Justitie,

Laurette ONKELINX

TEXTE DE BASE

CODE D'INSTRUCTION CRIMINELLE

Article 163

Tout jugement définitif de condamnation sera motivé. Le jugement énonce la disposition de la loi dont il est fait application.

Lorsque la déchéance du droit de conduire un véhicule, un aéronef et une monture est prononcée, le jugement indique également, d'une manière qui peut être succincte mais doit être précise, les raisons du choix de cette peine. Il justifie en outre sa durée.

Lorsqu'il condamne à une peine d'amende, le juge tient compte, pour la détermination de son montant, des éléments invoqués par le prévenu eu égard à sa situation sociale.

Le juge peut prononcer une peine d'amende inférieure au minimum légal, si le contrevenant soumet un document quelconque qui apporte la preuve de sa situation financière précaire.

Article 195

Tout jugement de condamnation énonce les faits dont les personnes citées sont jugées coupables ou responsables, la peine, les condamnations civiles et la disposition de la loi dont il est fait application.

Le jugement indique, d'une manière qui peut être succincte mais doit être précise, les raisons du choix que le juge fait de telle peine ou mesure parmi celles que la loi lui permet de prononcer. Il justifie en outre le degré de chacune des peines ou mesures prononcées. Lorsqu'il condamne à une peine d'amende, il peut tenir compte, pour la détermination de son montant, des éléments invoqués par le prévenu eu égard à sa situation sociale.

Le deuxième alinéa n'est pas applicable lorsque le tribunal statue en degré d'appel, sauf lorsqu'il prononce une déchéance du droit de conduire un véhicule, un aéronef et une monture.

TEXTE ADAPTE AU PROJET DE LOI

CODE D'INSTRUCTION CRIMINELLE

Article 163

Tout jugement définitif de condamnation sera motivé. Le jugement énonce la disposition de la loi dont il est fait application.

Lorsque la déchéance du droit de conduire un véhicule, un aéronef et une monture est prononcée, le jugement indique également, d'une manière qui peut être succincte mais doit être précise, les raisons du choix de cette peine. Il justifie en outre sa durée.

Lorsqu'il condamne à une peine d'amende, le juge tient compte, pour la détermination de son montant, des éléments invoqués par le prévenu eu égard à sa situation sociale.

Le juge peut prononcer une peine d'amende inférieure au minimum légal, si le contrevenant soumet un document quelconque qui apporte la preuve de sa situation financière précaire.

Si des éléments de la médiation sont portés à la connaissance du juge conformément à l'article 555, § 1er, il en est fait mention dans le jugement. Le juge peut en tenir compte et le mentionne, le cas échéant, dans le jugement.

Article 195

Tout jugement de condamnation énonce les faits dont les personnes citées sont jugées coupables ou responsables, la peine, les condamnations civiles et la disposition de la loi dont il est fait application.

Le jugement indique, d'une manière qui peut être succincte mais doit être précise, les raisons du choix que le juge fait de telle peine ou mesure parmi celles que la loi lui permet de prononcer. Il justifie en outre le degré de chacune des peines ou mesures prononcées. Lorsqu'il condamne à une peine d'amende, il peut tenir compte, pour la détermination de son montant, des éléments invoqués par le prévenu eu égard à sa situation sociale.

Le deuxième alinéa n'est pas applicable lorsque le tribunal statue en degré d'appel, sauf lorsqu'il prononce une déchéance du droit de conduire un véhicule, un aéronef et une monture.

Si des éléments de la médiation sont portés à la connaissance du juge conformément à l'article 555, § 1er, il en est fait mention dans le jugement. Le juge peut en tenir compte et le mentionne, le cas échéant, dans le jugement.

BASISTEKST

WETBOEK VAN STRAFVORDERING

Artikel 163

Ieder veroordelend eindvonnis wordt met redenen omkleed. Het vonnis vermeldt de toegepaste wetsbepaling.

Wanneer het verval van het recht tot het besturen van een voertuig, een luchtschip en het geleiden van een rijdier wordt uitgesproken, vermeldt het vonnis eveneens nauwkeurig maar op een wijze die beknopt mag zijn, de redenen waarom deze straf wordt gekozen. Het rechtvaardigt bovendien de duur ervan.

Indien hij veroordeelt tot een geldboete, dan houdt de rechter bij het bepalen van het bedrag rekening met de elementen die door de beklaagde worden ingeroepen met betrekking tot zijn sociale toestand.

De rechter kan een geldboete uitspreken beneden het wettelijk minimum van de boete indien de overtreder om het even welk document voorlegt dat zijn precare financiële toestand bewijst.

Artikel 195

Ieder veroordelend vonnis vermeldt de feiten waaraan de gedaagden schuldig of waarvoor zij aansprakelijk geoordeeld worden, de straf, de burgerlijke veroordelingen en de toegepaste wetsbepaling.

Het vonnis vermeldt nauwkeurig, maar op een wijze die beknopt mag zijn, de redenen waarom de rechter, als de wet hem daartoe vrije beoordeling overlaat, dergelijke straf of dergelijke maatregel uitspreekt. Het rechtvaardigt bovendien de strafmaat voor elke uitgesproken straf of maatregel. Wanneer hij veroordeelt tot een geldboete kan hij voor de vaststelling van het bedrag ervan rekening houden met de door de beklaagde aangevoerde elementen over zijn sociale toestand.

Het tweede lid is niet van toepassing wanneer de rechtbank uitspraak doet in graad van beroep, behalve wanneer zij een verval van het recht tot het besturen van een voertuig, een luchtschip en het geleiden van een rijdier uitspreekt.

TEKST AANGEPAST AAN HET ONTWERP

WETBOEK VAN STRAFVORDERING

Artikel 163

Ieder veroordelend eindvonnis wordt met redenen omkleed. Het vonnis vermeldt de toegepaste wetsbepaling.

Wanneer het verval van het recht tot het besturen van een voertuig, een luchtschip en het geleiden van een rijdier wordt uitgesproken, vermeldt het vonnis eveneens nauwkeurig maar op een wijze die beknopt mag zijn, de redenen waarom deze straf wordt gekozen. Het rechtvaardigt bovendien de duur ervan.

Indien hij veroordeelt tot een geldboete, dan houdt de rechter bij het bepalen van het bedrag rekening met de elementen die door de beklaagde worden ingeroepen met betrekking tot zijn sociale toestand.

De rechter kan een geldboete uitspreken beneden het wettelijk minimum van de boete indien de overtreder om het even welk document voorlegt dat zijn precare financiële toestand bewijst.

Indien er door een bemiddeling elementen overeenkomstig artikel 555, § 1, aan de rechter ter kennis worden gebracht, wordt dit in het vonnis vermeld. De rechter kan hiermee rekening houden en vermeldt dit in voorkomend geval in het vonnis.

Artikel 195

Ieder veroordelend vonnis vermeldt de feiten waaraan de gedaagden schuldig of waarvoor zij aansprakelijk geoordeeld worden, de straf, de burgerlijke veroordelingen en de toegepaste wetsbepaling.

Het vonnis vermeldt nauwkeurig, maar op een wijze die beknopt mag zijn, de redenen waarom de rechter, als de wet hem daartoe vrije beoordeling overlaat, dergelijke straf of dergelijke maatregel uitspreekt. Het rechtvaardigt bovendien de strafmaat voor elke uitgesproken straf of maatregel. Wanneer hij veroordeelt tot een geldboete kan hij voor de vaststelling van het bedrag ervan rekening houden met de door de beklaagde aangevoerde elementen over zijn sociale toestand.

Het tweede lid is niet van toepassing wanneer de rechtbank uitspraak doet in graad van beroep, behalve wanneer zij een verval van het recht tot het besturen van een voertuig, een luchtschip en het geleiden van een rijdier uitspreekt.

Indien er door een bemiddeling elementen overeenkomstig artikel 555, § 1, aan de rechter ter kennis worden gebracht, wordt dit in het vonnis vermeld. De rechter kan hiermee rekening houden en vermeldt dit in voorkomend geval in het vonnis.